

DEALEN MET DRUGS

Mei 2021

Een verkennend
fenomeenonderzoek
naar jongeren in de
drugscriminaliteit in
Noord-Holland

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	5
1.2	Onderzoeksvragen, afbakening en definities	6
1.3	Methodische verantwoording	7
1.4	Beperkingen van dit onderzoek	8
1.5	Leeswijzer	8
2	Jongeren in de drugscriminaliteit in Noord-Holland: aard, omvang en regionale verschillen	9
2.1	Aard en omvang problematiek	10
2.2	Regionale verschillen	13
3	Toetreding: risico's, redenen en profielen	16
3.1	Context	17
3.2	Risicofactoren	19
3.3	Toetreding door eigen initiatief of door werving	21
3.4	Enkele profielen van jongeren in drugscriminaliteit	27
4	Betrokkenheid: activiteiten en ontwikkeling	30
4.1	Eerste stappen	31
4.2	Doorgroeien	31
4.3	Stoppen met drugscriminaliteit	33
5	Aanknopingspunten voor interventies	35
5.1	Context van een wicked problem	36
5.2	Versterking integrale aanpak	37
5.3	Vergroten van weerbaarheid	38
5.4	Aansluiten op de leefwereld van de doelgroep	40
5.5	Vervolgonderzoek project Criminele Aanwas	41
	Bijlage 1: Methodische verantwoording	42

Noord Holland Samen Veilig

Dit onderzoek kwam tot stand binnen het samenwerkingsverband Noord Holland Samen Veilig (NHSV). Noord Holland Samen Veilig is een samenwerkingsverband van 34 gemeenten, politie en het Openbaar Ministerie binnen de eenheid Noord-Holland.

Criminaliteit stopt niet bij gemeentegrenzen en veiligheidsopgaven kunnen complex, divers en veranderlijk zijn. Samenwerking is dan ook een effectieve manier om lokale problemen samen met politie, OM en andere partners in een regionale contact te bekijken en aan te pakken.

NHSV draait vier projecten:

- Zorg en Veiligheid
- Cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit
- CTER
- Ondernijning

Dit onderzoek komt voort uit het deelproject Aanpak Ondernijning: Criminele Aanwas.

1 Inleiding

Drugscriminaliteit heeft op sommige jongeren een sterke aantrekkingskracht. Het is omgeven met een sfeer van geld, status en mooie spullen. Het dealen van drugs door jongeren is mogelijk een van de meest zichtbare vormen van ondermijning in de wijk. Het dealen van drugs, maar ook andere vormen van criminaliteit door jongeren, kan leiden tot instroom naar criminele netwerken. En voor sommigen opent het deuren naar een loopbaan in de georganiseerde criminaliteit die de wijk of regio overstijgt. De drempel om drugs te gaan dealen is misschien laag, maar de drempel om daarna die criminele wereld te verlaten en (opnieuw) op legale manieren aan de slag te gaan, is fors hoger.

1.1 Aanleiding

De zorg- en veiligheidspartners in Noord-Holland maken zich zorgen over jongeren en drugscriminaliteit. Uit het Regionaal Ondernijningsbeeld Noord-Holland 2018 blijkt dat partners onder jeugdgroepen een verschuiving zien van vermogensdelicten zoals woninginbraken naar drugscriminaliteit¹. Tegelijkertijd is er nog veel onbekend over het onderwerp. Dit was in 2019 aanleiding voor de start van het project Criminele Aanwas² binnen het Programma Aanpak Ondernijning van Noord-Holland Samen Veilig. Het project Criminele Aanwas² richt zich op twee pijlers: 1) Onderzoek doen om beter zicht te krijgen op deze problematiek. 2) Preventie & Weerbaarheid: het ontwikkelen en implementeren van interventies die handvatten bieden voor de aanpak van de problematiek.

Binnen de pijler onderzoek van het project Criminele Aanwas onderscheiden we drie deelonderzoeken:

- I. Fenomeenonderzoek
- II. Netwerkanalyse
- III. De leefwereld en het perspectief van jongeren in de drugscriminaliteit

Deze rapportage heeft betrekking op het eerste deelonderzoek.

De drempel om drugs te gaan dealen is misschien laag, maar de drempel om daarna die criminele wereld te verlaten en (opnieuw) op legale manieren aan de slag te gaan, is fors hoger.

¹ Regionaal Ondernijningsbeeld Noord-Holland 2018, RIEC NH.

² Voorheen heette het project 'Dealende Jeugd'.

1.2 Onderzoeksvragen, afbakening en definities

Het **doel** van dit fenomeenonderzoek is om inzicht te krijgen in:

1. Het regionale beeld van deze drugsproblematiek in Noord-Holland
2. De processen en oorzaken die ten grondslag liggen aan de toetreding van jongeren in de drugscriminaliteit

De **onderzoeksvragen** die centraal staan in dit fenomeenonderzoek zijn:

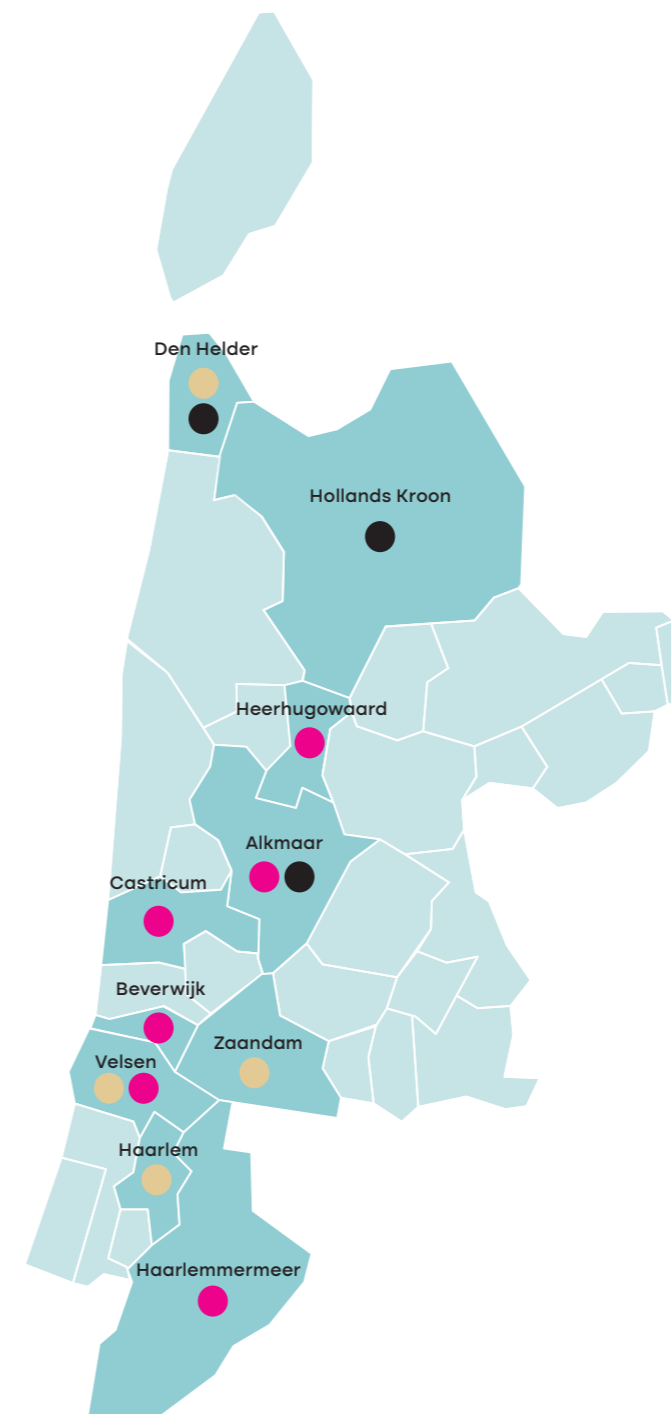
1. Wat is het regionale beeld van jongeren in de drugscriminaliteit in Noord-Holland en welke overeenkomsten (verbanden) en verschillen zien we binnen de regio?
2. Wat is er bekend over de toetreding, betrokkenheid en uittreding van jongeren bij drugscriminaliteit in de Noord-Holland?
3. Welke aanknopingspunten zijn er voor interventiemogelijkheden (preventief en repressief) om betrokkenheid van jongeren bij drugscriminaliteit terug te dringen?

De **afbakeningen** die we in dit fenomeenonderzoek hebben aangehouden zijn als volgt:

- » **Noord-Holland:** Waar we in dit rapport Noord-Holland noemen, refereren we naar het werkgebied van de politie-eenheid Noord-Holland en niet de provincie Noord-Holland.
- » **Jongeren:** We hanteren een brede definitie: personen in de leeftijd van 8 tot 23 jaar oud. Waar dit relevant is maken we een onderscheid tussen minderjarigen en meerderjarigen.
- » **Drugscriminaliteit:** Het project Criminele Aanwas, en dus ook dit onderzoek, richt zich op drugscriminaliteit en de ondermijnende effecten hiervan. Onder drugscriminaliteit verstaan we activiteiten die betrekking hebben op de productie of handel van drugs. Alhoewel drugsgebruik tijdens dit onderzoek vaak aan bod is gekomen, ligt de focus van dit onderzoek er niet op.

1.3 Methodische verantwoording

In bijgevoegd plaatje staat welke bronnen we hebben gebruikt voor dit fenomeenonderzoek. In totaal spraken we met **110 professionals en 15 jongeren**. Zie bijlage 1 voor een nadere toelichting op de gebruikte bronnen.

Literatuur

Wetenschappelijk onderzoek, beleidsstukken, mediaberichten

Dashboard

Het dashboard van de City Deal
Zicht op Ondernijning

Politiedata

Politiedata uit BVH

Diepte-interviews Politie

Diepte-interviews in alle 10 basisteams in Noord-Holland (16 respondenten in totaal)

QuickScan interviews

QuickScan interviews met 19 professionals uit 4 gemeenten

Focusgroepen

In 6 gemeenten met 80 professionals, 1 ervaringsdeskundige en 9 jongeren.

Diepte-interviews Ervaringsdeskundigen/jongeren

Diepte-interviews in 3 gemeenten met 6 jongeren en 4 jongerenwerkers

1.4 Beperkingen van dit onderzoek

Het project 'Dealende Jeugd' (zoals het project Criminele Aanwas in eerste instantie heette) had oorspronkelijk enkel een analyse en intelligence opdracht gericht op het creëren van zicht op de relevante (regionale) criminele samenwerkingsverbanden en criminele opdrachtgevers en zicht op de criminele bedrijfsprocessen (waaronder het wervingsproces). Met de bevindingen in dit rapport geven we een begin van dat zicht en beschrijven we wat we zien als het gaat om jongeren in de drugscriminaliteit in Noord-Holland en wat we weten over de wijze waarop jongeren betrokken raken in die drugscriminaliteit. Ook beschrijven we overeenkomsten en verschillen in de regio.

Dit geeft echter geen volledig beeld van de problematiek. In tegendeel. Als er iets is dat ons onderzoek heeft opgeleverd is dat er niet één beeld is. De problematiek rondom drugscriminaliteit is net zo divers als de jongeren die zich ermee bezighouden en de regio waarin dat gebeurt. We realiseren ons daarbij dat er blinde vlekken zijn. Bijvoorbeeld omdat we niet hebben ingezoomd op alle gemeenten in het gebied. Maar bijvoorbeeld ook omdat de informatie nu voornamelijk afkomstig is vanuit het veiligheidsdomein en omdat onze respondenten op punten aangeven het gewoonweg niet te weten. Dat is dan ook de reden dat we na dit fenomeenonderzoek doorgaan met twee andere deelonderzoeken. Vanuit het deelonderzoek Netwerkanalyse willen we beter zicht krijgen op een aantal lokale netwerken, hoe functioneren deze netwerken, wie vervullen welke rollen in deze netwerken, en welke aanknopingspunten biedt dit voor effectieve interventies. En vanuit het deelonderzoek Perspectief van Jongeren gaan we met jongeren en professionals die dicht bij jongeren staan in gesprek. Hoe ziet de leefwereld van jongeren eruit, wat kunnen jongeren ons vertellen over drugscriminaliteit, met in het bijzonder aandacht van de rol van social media.

Net zoals er niet één probleem is, is er niet één oplossing. Toch geven we in het laatste hoofdstuk van dit rapport een aantal aanknopingspunten voor interventies. Daarmee maken we een start met de uitvoering van de tweede pijler van het project Criminele Aanwas die zich richt op preventie en weerbaarheid.

1.5 Leeswijzer

In het hoofdstuk 2 volgt een feitelijke beschrijving van wat we weten over de aard en omvang van drugscriminaliteit in Noord-Holland en de regionale overeenkomsten en verschillen. In hoofdstuk 3 gaan we dieper in op de risico's en redenen voor toetreding en schetsen we enkele profielen van jongeren die met drugscriminaliteit in aanraking komen. In hoofdstuk 4 kijken we naar de drugscriminaliteit zelf: welke werkzaamheden en activiteiten komen erbij kijken, en hoe gaat het proces van stoppen of doorgroeien? Tot slot behandelen we in hoofdstuk 5 aanknopingspunten en aanbevelingen.

2 Jongeren in de drugscriminaliteit in Noord-Holland: aard, omvang en regionale verschillen

In dit hoofdstuk werpen we een eerste blik op de aard en omvang van de problematiek in Noord-Holland. Vervolgens gaan we in op regionale verschillen die we zien in de aard en omvang van de problematiek.

2.1 Aard en omvang problematiek

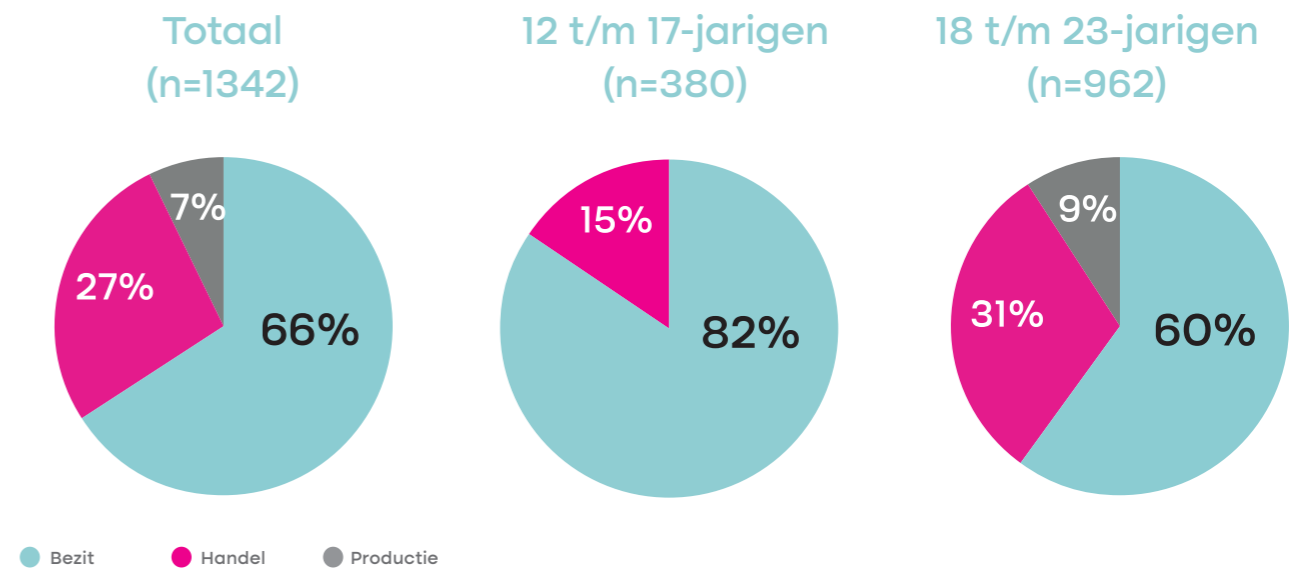
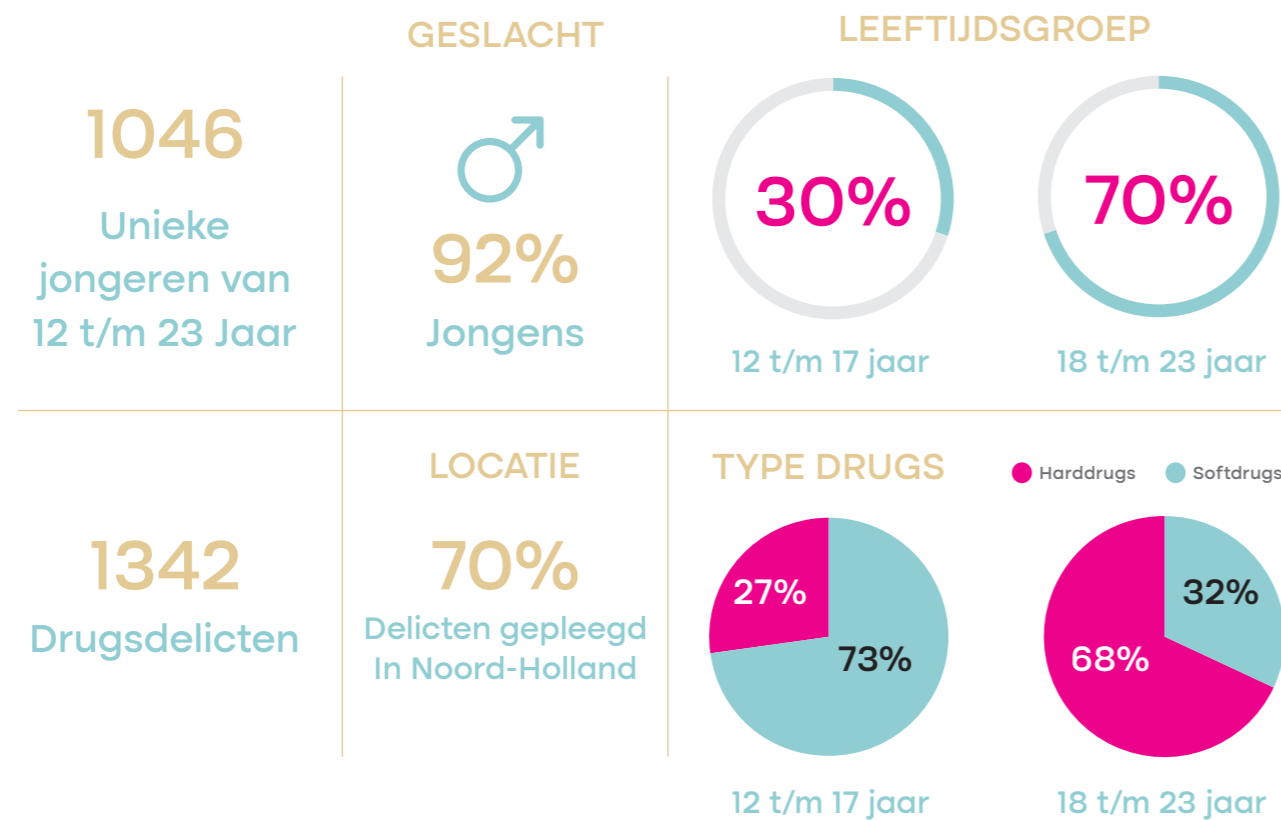
Het is bijzonder lastig om een beeld te geven van hoeveel jongeren zich met drugscriminaliteit bezighouden in Noord-Holland. In deze paragraaf brengen we in kaart wat we weten op basis van politiecijfers. En deze duiden we vervolgens nog op basis van kwalitatieve gesprekken.

Politiecijfers

De enige cijfermatige gegevens die over heel Noord-Holland beschikbaar zijn, zijn afkomstig van BVH³. Aan die gegevens kleven echter twee belangrijke beperkingen. De belangrijkste is dat de cijfers enkel weergeven wat de politie zelf actief heeft geconstateerd. Deze beperking geldt des te meer omdat drugsdelicten 'slachtofferloze' delicten zijn waar over het algemeen geen aangifte van wordt gedaan. De cijfers hangen hierdoor dus sterk samen met de prioriteit die het onderwerp heeft. Uit gesprekken blijkt dat de prioriteit voor straathandel binnen de eenheid Noord-Holland momenteel vrij laag is.

De tweede beperking is dat drugscriminaliteit niet eenduidig geregistreerd wordt in BVH. De politie registreert drugsfeiten met jongeren niet altijd en de maatschappelijke klasse waaronder drugsincidenten worden weggeschreven in BVH kan sterk verschillen. De cijfers uit BVH op de maatschappelijke classificaties rond bezit, handel en productie van soft- en harddrugs, laten dus slechts een deel van de omvang van de problematiek zien.

Met die kanttekening in het achterhoofd, is het desalniettemin relevant om te kijken welk beeld de politiecijfers geven. Hieronder geven we de belangrijkste feiten in Noord-Holland visueel weer. Het gaat daarbij om jongeren van 12 t/m 23 jaar, woonachtig in Noord-Holland en in de afgelopen 4 jaar (2017 t/m 2020) geregistreerd als verdachte van een drugsfeit in BVH⁴.

In BVH zijn aparte maatschappelijke klassen voor bezit, handel en productie. Bovenstaande cirkeldiagrammen laten zien dat 66% van de drugsfeiten met jongeren betrekking heeft op bezit van drugs. De politie constateert aanzienlijk minder productie onder jongeren (7%). Het hoge aandeel van bezit kan (deels) verklaard worden door een registratie-effect. Het komt voor dat jongeren worden aangehouden op het vermoeden van handel, maar dat dit in BVH toch wordt weggeschreven onder bezit van drugs in BVH. Het is lastiger om handel te bewijzen en voor de afdoening bij ZSM maakt het soms geen verschil.

Van de drugsdelicten door jongeren is ruim 70% gepleegd in Noord-Holland, de overige 30% buiten Noord-Holland. Onderstaande tabel laat zien waar binnen en buiten de eenheid Noord-Holland de meeste drugsfeiten zijn gepleegd. In Haarlem, Zaandam en Alkmaar heeft de politie de meeste jongeren aangehouden voor een drugsfeit. Buiten de eenheid is dat in Amsterdam.

TOP 10 GEMEENTEN IN EENHEID NH	AANTAL
1. Haarlem	135
2. Zaandam	114
3. Alkmaar	76
4. Den Helder	58
5. Purmerend	56
6. Hoorn	37
7. Hoofddorp	36
8. Heerhugowaard	31
9. Schagen	30
10. IJmuiden	22

TOP 10 GEMEENTEN BUITEN EENHEID NH	AANTAL
1. Amsterdam	206
2. Almere	12
3. Biddinghuizen	10
4. Rotterdam	9
5. Den Haag	8
6. Leiden	8
7. Hillegom	7
8. Maarheeze	6
9. Lisse	5
10. Delft	5

³ Basisvoorziening Handhaving: het incidentenregistratiesysteem van de politie.

⁴ Daarbij gaat het om de volgende categorieën: F40 Bezit harddrugs (lijst 1); F41 Bezit softdrugs (lijst 2); F42 Handel e.d. harddrugs (lijst 1); F43 Handel e.d. softdrugs (lijst 2); F44 Vervaardigen harddrugs (lijst 1); F45 Vervaardigen softdrugs (lijst 2).

Kwalitatieve duiding van de registraties

Het beeld dat uit de politieregistraties naar voren komt dat het vooral jongens zijn die zich met drugscriminaliteit bezighouden, is ook wat uit de kwalitatieve gegevens komt. In dit deelonderzoek is beperkt aandacht geweest voor de rol van meisjes in de drugscriminaliteit. Over meisjes gaf een ervaringsdeskundige jongere aan dat het geld dat verdiend wordt, gebruikt wordt om meisjes te imponeren. En ook een jongerenwerker gaf aan dat meisjes in ieder geval profiteren van de opbrengsten. Of zij zelf ook een actieve rol spelen en zo ja welke dat is, zullen we nader onderzoeken.

II

Het zijn vooral jongens die zich bezighouden met drugscriminaliteit. Het is een rauwe en deels fysieke wereld, waarbij je makkelijk beroofd kan worden. Het is geen wereld voor meiden. Zij profiteren wel mee van de drugscriminaliteit, door spullen die zij krijgen.

Jongerenwerker

Verder is het beeld uit de politiecijfers herkenbaar dat minderjarigen zich vooral met softdrugs bezighouden en meerderjarigen meer met harddrugs.

In de gesprekken met politiemedewerkers van de basisteams is gesproken over de omvang van de problematiek. Op basis van die gesprekken kunnen we echter geen eenduidig beeld van de omvang geven: het blijkt lastig om de omvang in te schatten. Jonge aanwas opereert soms nog buiten het zicht van de politie.

II

Het komt voor dat we jongeren aantreffen met veel drugs en cash geld op zak, die eerder nog niet op de radar zijn geweest.

Politiemedewerker

Zodra jongeren dealen in de wijk, dan worden jongeren wel zichtbaarder, maar dealen is ook heel vluchtig en daarmee moeilijk te bewijzen. Jongeren verstoppen de drugs en worden dan vaak alleen gepakt met een gebruikershoeveelheid. Daar wordt vervolgens weinig mee gedaan. Dealers of jongeren die zich lokaal met drugscriminaliteit bezighouden, hebben niet of nauwelijks prioriteit bij de (district)recherche in Noord-Holland. Aan de andere kant zijn er ook jongeren die juist buiten beeld raken van de politie, waarbij het onduidelijk is of ze dan niet meer actief zijn of dat ze doorgroeien en juist bewust buiten beeld blijven. Ferwerda, Roks en Weijers omschrijven deze jongeren ook wel als 'te groot voor wijkagenten, maar te klein voor de recherche'⁵.

Tot slot heeft de politie, mede door de beperkte prioriteit vanuit de recherche, beperkt zicht op hoe de netwerken functioneren. In het deelproject Netwerkanalyse binnen het project Criminele Aanwas zullen we specifiek ingaan op het functioneren van een aantal netwerken in Noord-Holland.

2.2 Regionale verschillen

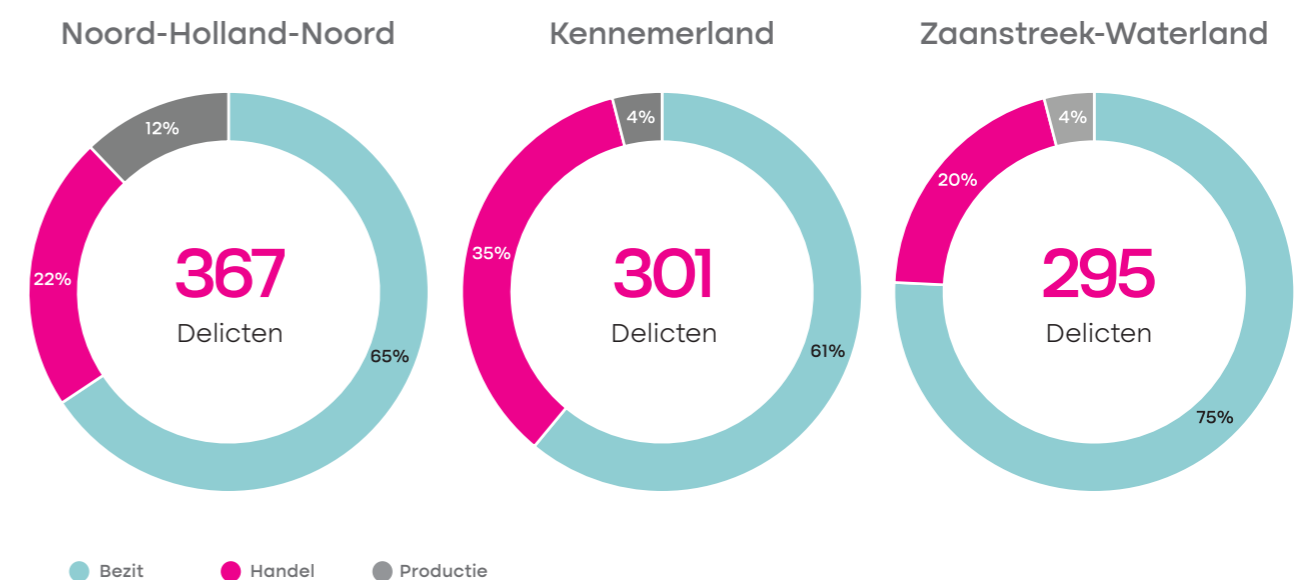
In deze paragraaf gaan we in op een aantal verschillen binnen de eenheid Noord-Holland. Daarbij kijken we eerst naar enkele verschillen die we zien op basis van de politiecijfers. Vervolgens duiden we een aantal verschillen die we zien op basis van kwalitatieve informatie.

Verschillen op basis van politiecijfers

De politieregistraties over de periode 2017-2020 hebben we uitgesplitst per politiedistrict in Noord-Holland. Daarbij vallen een aantal zaken op:

- » Van de drie politiedistricten heeft de politie in Noord-Holland Noord de meeste drugsfeiten geregistreerd met jongeren in de leeftijd 12 t/m 23 jaar.
- » In Zaanstreek-Waterland heeft de meerderheid (54%) van de geregistreerde drugsfeiten betrekking op minderjarigen, terwijl die in Noord-Holland Noord en Kennemerland juist in de minderheid zijn (24% en 33%). Dit hangt mogelijk samen met het project DOMST in Zaanstreek-Waterland, dat staat voor Drugs Onder Minderjarigen Structureel Tegengaan. Daarbij zijn veel minderjarigen aangehouden voor bezit van softdrugs.
- » Tot slot valt op dat in Kennemerland naar verhouding meer handelszaken worden geregistreerd (35% ten opzichte van rond de 20% in de andere districten) en ziet Noord-Holland Noord relatief meer productiezaken (softdrugs) in deze leeftijdsgroep.

Aantal drugsfeiten gepleegd door 12-23-jarigen per district

⁵ Weijers, I., Ferwerda, H. & Roks, R. 'Verharding van de jeugdcriminaliteit. Het probleem van de potentiële doorgroeiers'. Nederlands Juristenblad 2021, 1, p. 14-20

Verschillen stedelijke gebieden en kleinere dorpen

De problematiek van jongeren in de drugscriminaliteit verschilt binnen de eenheid Noord-Holland. In paragraaf 3.4 volgt een aantal profielen van jongeren in de drugscriminaliteit. Het profiel van jongeren die softdrugs (door verkopen onder vrienden en op school komt overal in Noord-Holland wel voor.

Het profiel van jongeren in kwetsbare situaties die vanuit een crimineel netwerk met drugscriminaliteit bezig zijn, zien we vooral in de meer stedelijke gebieden en dan met name in kwetsbare wijken terug. Zonder daarbij volledig te zijn, zien we dit in Noord-Holland bijvoorbeeld terug in Haarlem, Alkmaar, Den Helder, Zaanstad, Purmerend, Hoorn, Enkhuizen, Beverwijk en Velsen. Drugs is één van de vormen van criminaliteit waar deze criminele jeugdnetwerken zich mee bezighouden. Het gaat daarnaast ook om andere delicten zoals straatroven, overvallen, inbraken, (whatsapp-)oplichting, illegaal gokken, voertuigcriminaliteit, afpersing, loverboyproblematiek/ mensenhandel. In en rond deze netwerken hangt drugscriminaliteit sterker samen met geweldsincidenten. Bijvoorbeeld door ruzies over klanten, territorium waar iemand als dealer actief is, drugs die van elkaar gestolen wordt. Hieronder wordt dit verschil tussen stad en dorp geïllustreerd aan de hand van twee quotes van ervaringsdeskundige jongeren:

||

In de stad zijn het voornamelijk groepen die met elkaar botsen. Ruzies over klanten die afgepakt zijn. Daar zijn steekpartijen en schietpartijen. Hier in het dorp zijn jongeren closer met elkaar.

Jongere/Ervaringsdeskundige

||

Hier ligt het anders dan in een stad. Hier is het milder qua geweld. Er staat niemand aan het hoofd. Het is eerder een soort brotherhood waarbij er onderling vertrouwen is.

Jongere/Ervaringsdeskundige

Project Clavis - hechte gemeenschappen

In de focusgroepen hebben verschillende professionals aangegeven dat zij moeite hebben om zicht te krijgen op de problematiek als het gaat om hechte gemeenschappen waarin niet gesproken wordt over (drugs)problematiek met relatieve buitenstaanders en de overheid. We weten daardoor minder goed welke vormen van drugscriminaliteit zich daar voordoen. In kleine dorpen kenmerkt dit zich door een ons-kent-ons-cultuur en is het ongewoon om de vuile was buiten te hangen. In stedelijke omgevingen heerst een andere vorm die samenhangt met straatcultuur en het taboe op snitchen⁶: het is not done om informatie over crimineel gedrag of criminelen te delen met buitenstaanders, en al helemaal niet met autoriteiten.

||

Als er ook maar een vermoeden is dat iemand met de politie praat, dan wordt diegene ook meteen aan de hoogste boom geknoopt. Dat gebeurt vooral op sociale media.

Politiemedewerker

In het project Clavis, is (in opdracht van de projecten Criminele Aanwas en Maritieme Smokkel) door Garage 2020 onderzoek gedaan naar hechte gemeenschappen en in het bijzonder naar een vissersgemeenschap in West-Friesland. Hechtheid kent verschillende aspecten: emotionele hechtheid (bijvoorbeeld niet praten over gevoelens of problemen), sociale hechtheid (bijvoorbeeld het sterke gemeenschapsgevoel, afstand tot overheidsinstanties) en beschermende hechtheid (bijvoorbeeld de angst voor represailles). Deze aspecten kennen elk eigen barrières die ervoor zorgen dat het moeilijk is om informatie te krijgen vanuit hechte gemeenschappen. Vanuit het project Clavis wordt gewerkt aan een interventiestrategie gericht op drugsgebruik en drugscriminaliteit. Daarbij wordt de verbinding gelegd met de gemeenschap zelf om hen te kunnen betrekken bij de aanpak ervan. Die werkwijze is ten tijde van het schrijven van dit rapport nog niet uitontwikkeld.

Enkele overige bevindingen

Tot slot zijn er nog enkele andere bevindingen die we hier kort benoemen.

- » Respondenten merken op dat in gemeenten die dichterbij Amsterdam liggen (zoals Zaanstad, Haarlemmermeer en Haarlem) een nauwere samenhang is met Amsterdam. Een deel van de drugs is afkomstig uit Amsterdam en er zijn jongeren uit deze gemeenten in Amsterdam actief en andersom.
- » In Den Helder, waar een Antilliaanse gemeenschap woont, heeft de politie het vermoeden dat er qua drugscriminaliteit ook verbanden zijn met de Nederlandse Antillen.
- » In havenplaatsen waar maritieme smokkel voorkomt, kan het zijn dat jongeren hier een rol bij spelen. Daar hebben we nu nog beperkt zicht op.
- » Zodra voor de afzetmarkt een groter gebied bestreken moet worden (minder stedelijke omgeving), dan zijn het vooral meerderjarigen die zich met drugscriminaliteit bezighouden. Een auto is dan nodig om de afzetmarkt te kunnen bedienen.
- » Zonder dit aan specifieke gemeenten te kunnen koppelen, heeft de drugscriminaliteit in bepaalde gemeenten vooral betrekking op softdrugs, terwijl het in andere gemeenten ook om harddrugs gaat.

⁶ Verraden/verklikken van (criminele) informatie.

3 Toetreding: risico's, redenen en profielen

In dit hoofdstuk gaan we in op de toetreding tot de drugscriminaliteit. Daarin behandelen we in paragraaf 3.1 twee belangrijke contextfactoren die we als voedingsbodem zien voor drugscriminaliteit. In paragraaf 3.2 presenteren we risicofactoren die in verband worden gebracht met het vertonen van crimineel gedrag. In paragraaf 3.3 kijken we naar de toetreding tot de drugscriminaliteit en bijbehorende motieven. Tot slot beschrijven we in paragraaf 3.4 verschillende profielen van jongeren die we zien in de drugscriminaliteit.

3.1 Context

Drugscriminaliteit onder jongeren is geen op zichzelf staand fenomeen. Om het fenomeen goed te kunnen begrijpen is het van belang om zicht te hebben op de brede context. Twee factoren die uit de literatuur en gesprekken naar voren zijn gekomen lichten we hier toe: de normalisatie van drugsgebruik en de online leefwereld van jongeren.

Normalisatie van drugsgebruik

De respondenten zien een normalisatie van het drugsgebruik onder jongeren en met name jongvolwassenen als een belangrijke voedingsbodem voor drugscriminaliteit.

Sommige jongeren groeien op in een situatie waarin hun ouders of andere familieleden drugs gebruiken en zien drugsgebruik al op jonge leeftijd. Voor de meeste jongeren is de overgang naar de middelbare school de situatie waarin drugsgebruik voor het eerst zichtbaar wordt. Het gaat dan vooral om softdrugs. In eerste instantie gebeurt dit onder een klein deel van de jongeren. Uit de Jeugdmonitor die de verschillende GGD's in Noord-Holland hebben uitgevoerd, blijkt dat in totaal ongeveer 5% van de jongeren tussen de 12 en 16 jaar de afgelopen maand hasj of wiet heeft gebruikt⁷. Waar dit in de 2e klas nog nauwelijks gebruikt wordt, is dat in de 4e klas al ongeveer 10%. Noord-Holland kijkt daarin niet af van het gemiddelde gebruik in heel Nederland⁸.

Naarmate jongeren ouder worden, neemt het softdrugsgebruik toe en komt er ook harddrugs bij kijken⁹. Het figuur op pagina 18 laat het drugsgebruik zien onder jongeren van 16 t/m 23 jaar in Noord-Holland Noord¹⁰. Ruim 40% van de jongvolwassenen heeft wel eens softdrugs gebruikt en een kwart van de jongvolwassenen heeft wel eens harddrugs gebruikt. Er zijn geen cijfers beschikbaar over de regio's Kennemerland en Zaanstreek-Waterland en we weten niet in hoeverre deze regio's onderling overeenkomen of verschillen. Wel wordt het Jongvolwassenenonderzoek in de zomer van 2021 herhaald in Noord-Holland Noord en wordt het uitgebreid naar Zaanstreek-Waterland.

Uit de Jongvolwassenenmonitor blijkt verder dat harddrugs vooral worden gebruikt bij het uitgaan (78,8%), bij vrienden (50,3%) en thuis (38,3%). Ongeveer een vijfde van de jongeren (17,4%) vindt het (heel) normaal als jongeren drugs gebruiken op een feestje of bij het uitgaan en 9,8% vindt het (heel) normaal als jongeren thuis drugs gebruiken. 16,7% geeft aan dat er in zijn/haar vriendengroep vaak (party)drugs worden gebruikt en volgens 65,0% is het heel makkelijk om aan (party) drugs te komen¹¹.

Uit de gesprekken die we hebben gevoerd, zien we dat de houding van ouders met betrekking tot drugsgebruik twee uitersten kent. Er zijn ouders die zelf drugs hebben gebruikt en ook weten dat hun kinderen drugs gebruiken en er soms vage afspraken over hebben gemaakt en er laconiek tegenover staan. Het andere uiterste zijn ouders die juist een hele gesloten houding hebben met betrekking tot drugs en geen idee hebben dat het door hun kind of vrienden wordt gebruikt.

⁷ GGD Kennemerland (2019), GGD Hollands Noorden (2017).

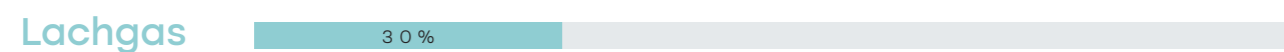
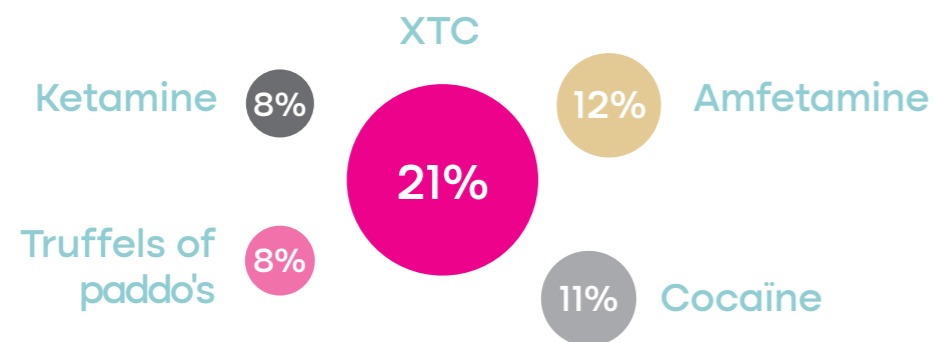
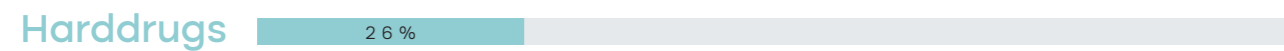
⁸ GGD Kennemerland (2019), GGD Hollands Noorden (2017).

⁹ Trimbos Instituut en WODC (2020). Uit de Nationale Drugmonitor blijkt ook dat harddrugs op latere leeftijd toeneemt.

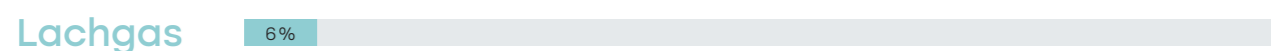
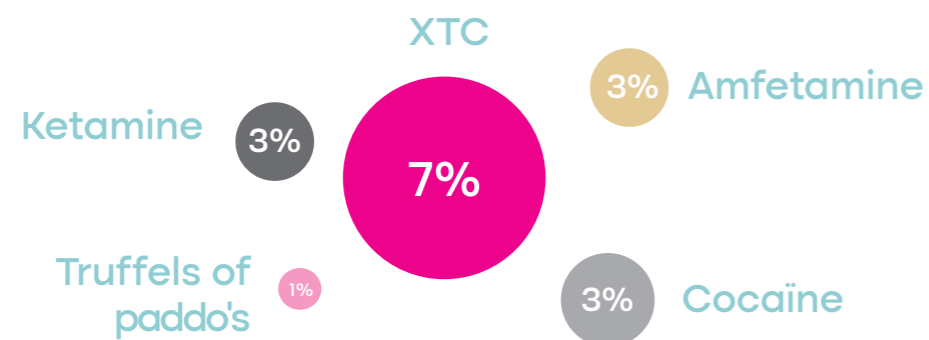
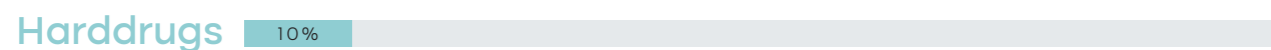
¹⁰ GGD Hollands Noorden (2019).

¹¹ GGD Hollands Noorden (2019).

Ooit drugs gebruikt door jongvolwassenen

Afgelopen maand drugs gebruikt door jongvolwassenen¹²

¹² 'Afgelopen maand' gaat over de periode voorafgaand aan het genoemde onderzoek. Deze maatstaf wordt gebruikt om een indicatie te geven over hoe regelmatig het plaatsvindt.

Online leefwereld

Een tweede contextfactor die tijdens de gesprekken nog niet uitgebreid aan bod is gekomen, maar die we hier wel relevant vinden om te benoemen is de online leefwereld van jongeren. De leefwereld van jongeren speelt zich voor een groot deel online af. Jongeren zijn actief op sociale platforms als WhatsApp, Snapchat, Instagram, TikTok en Telegram. Uit CBS-data blijkt dat 95% van de Nederlandse jongeren vanaf 16 jaar een smartphone heeft met toegang tot internet en daarmee (dagelijks) sociale-media accounts gebruikt¹³. Sociale interactie vindt veel plaats via sociale media, vervangt face-to-face interactie, en zijn een plek waar jongeren sociale normen en waarden overdragen¹⁴.

Er zijn verschillende verbindingen tussen sociale media en het vertonen van grensoverschrijdend gedrag door jongeren. Uit literatuur blijkt dat jongeren leren in hun interactie met anderen en dat ze waargenomen gedrag ook imiteren en overnemen, vooral wanneer ze zien dat veel anderen dat ook doen¹⁵. Door een verschuiving van offline straatcultuur naar de online wereld krijgen jongeren via hun telefoon de mores mee van straatcultuur. Uit recent onderzoek blijkt dat in de online leefwereld de criminele aspecten van die straatcultuur verder worden versterkt¹⁶. In de online leefwereld is er een zekere mate van anonimiteit, en in combinatie met afwezigheid van (ouderlijk of overheids) toezicht is dit een plek waar het eenvoudig is om bijvoorbeeld drugs aan te bieden en te verhandelen.

Dat de online leefwereld van jongeren impact heeft op hun offline (crimineel) gedrag staat vast. Hoe groot die impact precies is met betrekking tot drugscriminaliteit en welke mechanismen daar aan ten grondslag liggen weten we niet goed. In het deelonderzoek Perspectief van jongeren willen we hier meer zicht op te krijgen.

3.2 Risicofactoren

Uit wetenschappelijke literatuur is al veel bekend over risicofactoren voor crimineel gedrag bij jongeren.

Risicofactoren hangen samen met de motieven die jongeren hebben om crimineel gedrag te vertonen.

In de praktijk bestaat er zelden een één-op-één oorzakelijk verband met één bepaalde risicofactor. Een stapeling van verschillende risicofactoren vergroot het risico dat een jongere de criminaliteit in gaat. Desalniettemin zien we ook jongeren die betrokken raken in de drugscriminaliteit waarbij risicofactoren beperkt aanwezig zijn en de individuele motivatie dus een belangrijke rol speelt. Meer daarover volgt in paragraaf 3.3.

In het schema op de volgende pagina vatten we de risicofactoren samen. Daarbij hebben we de factoren uit de literatuur¹⁷ samengebracht met risicofactoren die in het fenomeenonderzoek genoemd zijn door respondenten.

De risicofactoren hebben voor een groot deel betrekking op crimineel gedrag in het algemeen, drugscriminaliteit is hiervan een onderdeel.

¹³ Centraal Bureau voor de Statistiek (2019).

¹⁴ Weerman (2017; 2019).

¹⁵ Bandura, A. (2002).

¹⁶ Broek, van den J. en Roks, R. (2017).

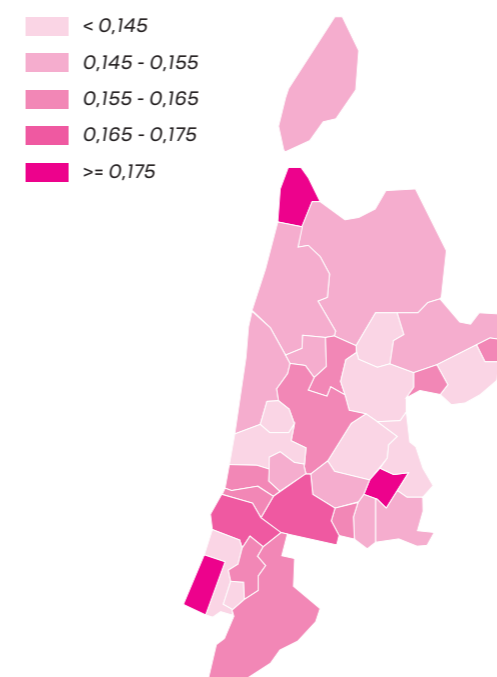
¹⁷ Servaas, Weerman, Fischer et al., (2021); LIEC (2019).

CATEGORIE	RISICOFACTOREN	TOELICHTING
 Persoonlijk	Internaliserende (psychologische) problematiek	Depressie, (angst)stoornissen, licht verstandelijke beperking (lvb), laag zelfbeeld
	Externaliserende (gedrags)problematiek	Hyperactiviteit, Impulsiviteit; agressief en/of seksueel overschrijdend gedrag
	Criminele voorgeschiedenis/achtergrond	Eerder delictgedrag, justitieel verleden
	Middelengebruik en/of gokken	Gebruik van drugs, vertonen van risicovol (thrillseeking) gedrag
	Houding tegenover crimineel gedrag en tegenover instanties	Positieve houding t.o.v. antisociaal of delinquent gedrag; negatieve houding t.o.v. overheid, autoriteiten en instanties
 Familie	Verstoorde familiestructuren	Scheiding en gebroken gezinnen, beperkte binding met ouders, huiselijk geweld
	Drugsgebruik of -criminaliteit binnen gezin of familie	Drugsgebruik door ouders, ouders of andere familieleden met criminele achtergrond
	Problematische opvoeding	Nalatigheid, afwijzend zijn naar het kind, vijandigheid, negatieve steun bieden, overbeschermend zijn, inconsistente, dwingend of weinig toezicht, gebrekkige ondersteuning bv (door taalproblemen)
	Andere problemen binnen de familie	Nalatigheid, afwijzend zijn naar het kind, vijandigheid, negatieve steun bieden, overbeschermend zijn, inconsistente, dwingend of weinig toezicht, gebrekkige ondersteuning bv (door taalproblemen)de familie, laag niveau van kennis over het kind
 Sociale omgeving	Omgang met delinquenten jongeren en/of criminele netwerken	'Foute vrienden', deel uitmaken van een jeugdnetwerk dat crimineel gedrag vertoont
	Bepert sociaal netwerk	Weinig positief tegenwicht tegen crimineel aanbod, weinig directe positieve rolmodellen
 Kansen en perspectieven	Lage schoolprestaties/ voortijdig schoolverlaten	Slechte houding op school, weinig binding met school, geen diploma
	Weinig kansen in de legale economie	Werkloosheid, beperkte carrièrekeuzes na school
	Armoede	Uitzichtloosheid, weinig te besteden, weinig te verliezen
	Opgroeien in kwetsbare wijk	Aanwezigheid van criminele economie of criminele structuren in de buurt, slechte huisvesting, armoede, ongelijkheid
	Gebrek aan (gevoel van) belonging	Ervaren van (sociaaleconomische) uitsluiting van, of afstand tot de maatschappij, gevoel van weinig maatschappelijke acceptatie en/of toegevoegde waarde

Risicofactoren toegepast in Noord-Holland

Het initiatief Zicht op Ondernijning¹⁸ heeft op gemeentelijk niveau inzichtelijk gemaakt in hoeverre jongeren, op basis van een aantal risicofactoren, verhoogd risico hebben om drugsdelicten te gaan plegen. De risicoscores worden berekend op basis van een voorspelmodel met een aantal kenmerken/indicatoren¹⁹. De 'scores' van de eenheid Noord-Holland zijn vergelijkbaar met de rest van Nederland²⁰. Binnen de eenheid Noord-Holland vertoont een aantal gemeenten een relatief hoge risicoscore: Den Helder, Zandvoort, Purmerend, Velsen en Zaanstad. De redenen hiervoor zijn onbekend. Wat daarbij opvalt is dat het, met uitzondering van Zaanstad, niet per sé om grote steden gaat.

Risicoscore jonge aanwas (8 t/m 23 jaar) per gemeente²¹

3.3 Toetreding door eigen initiatief of door werving

Een belangrijke onderzoeksvraag is in hoeverre jongeren op eigen initiatief de drugscriminaliteit instappen of dat zij actief worden gerekruteerd. Dit laatste komt in de media geregeld naar voren²², en was ook aanleiding om met name dit aspect in Noord-Holland te onderzoeken. In het groene kader op de volgende bladzijde laten we zien wat vanuit de literatuur bekend is over toetreding tot de drugscriminaliteit. Daarna gaan we in op de bevindingen in Noord-Holland.

¹⁸ Een samenwerkingsverband tussen gemeenten, ministeries en autoriteiten. Zie <https://www.zichtopondernijning.nl/>

¹⁹ Risicofactoren: voortijdig schoolverlaten, bureau Halt registraties, geslacht, percentage verdachte familieleden, wanbetaler van zorgverzekering, speciaal onderwijs, tweede generatie migratieachtergrond, thuiswonend kind uit eenoudergezin. Beschermende factoren: schoolgaande personen, hbo of wo hoogste opleiding

²⁰ Alleen de oostelijke en noordelijke delen van Nederland vertonen gemiddeld lagere risicoscores.

²¹ www.zichtopondernijning.nl geraadpleegd op 10-5-2021.

²² Voorbeelden uit de media zijn o.a.: Volkskrant (2017) Pieter Tops en Jan Tromp "Jongeren geronseld voor prostitutie of drugshandel: hoe criminele bendes grip hebben op scholen in Nederland"; RTL Nieuws (2019) "Drugscriminelen ronselen jongeren op school – het gebeurt overal"; Eindhovens dagblad (2020) "Waarom jongeren zich laten verleiden door een bijbaan in de drugs"; Parool (2020) "In Zuidoost staan honderden jongeren klaar voor een rol in de cocaine".

3.3.1 Toetreding op eigen initiatief

Bij de meeste respondenten overheerst het beeld dat jongeren op eigen initiatief toetreden. Hieronder lichten we verschillende motieven toe die een rol spelen bij jongeren die op eigen initiatief toetreden.

Geld

De voornaamste motivatie die door professionals genoemd is, is dat met drugscriminaliteit snel veel geld te verdienen is. Zo kan een jongere met het vouwen van een pony pack (zakjes waar cocaïne of andere poederdrugs in zitten) €1,- per enveloppe verdienen. In een uur tijd kan een jongere eenvoudig €100,- verdienen. Dit is aanzienlijk meer dan in diezelfde tijd via de legale weg verdiend kan worden. Deze bedragen kunnen snel oplopen naarmate het iemand verder de drugshandel in komt. Zo gaf een ex-dealer die we spraken aan dat hij gewend was om €5000,- per week te verdienen. Welke bedragen jongeren bij instap daadwerkelijk verdienen met welke activiteiten zullen we nader onderzoeken in het deelonderzoek Perspectief van jongeren.

We zien het economische belang als leidende motivatie op verschillende manieren terug. Zo zijn er minderjarigen die drugsactiviteiten als een tijdelijke fijne bijbaan zien. Uit onderzoek van Garage 2020 in Enkhuizen kwam naar voren dat er meerderjarigen zijn die drugsinkomsten als een bijverdienste hebben naast een reguliere baan. Ook is het begrip 'ondernemerschap' meermaals gevallen: drugshandel wordt door sommige jongeren gezien als een zelfstandigere en minder afhankelijke manier van geld verdienen dan werken in loondienst. Dit geldt in het bijzonder voor jongeren in een kwetsbare positie, die zelf weinig legitieme manieren zien om geld te verdienen, en daarom aangetrokken worden door het snelle geld van drugs.

|| Jongeren die opgroeien in gezinnen waar niet of nauwelijks geld aanwezig is, hebben een sterke mindset dat geld problemen oplost en gelukkig maakt.

Jongerenwerker

Bruinsma, Ceulens en Spapens (2018) maken in hun onderzoek naar instromen in de ondermijnende criminaliteit het onderscheid tussen criminele relaties die op natuurlijke wijze ontstaan en relaties die op bewuste wijze worden gecreëerd. Relaties die op natuurlijke wijze ontstaan, ontstaan in de eigen sociale kringen, binnen families of woonbuurten. Ook de gevangenis speelt van oudsher een belangrijke rol bij het vormen van nieuwe criminele relaties. Deze relaties vormen een belangrijke basis voor criminele netwerken omdat vertrouwen een belangrijke rol speelt, zeker naarmate de belangen toenemen. Binnen de georganiseerde criminaliteit gaat het bij bewust gecreëerde relaties om mensen met specifieke kennis en vaardigheden en om personen die relatief simpele en risicovolle klussen moeten uitvoeren (zoals koerierswerk, bewaken, op de uitkijk staan, overbrengen van boodschappen). Bij die laatste categorie gaat het dan om leden van overlastgevende of criminele jeugdnetwerken, mensen met verslaving en/of psychische klachten of mensen zonder geldige verblijfsvergunning. Het betreffen veelal personen in een kwetsbare positie, die weinig te verliezen hebben en die meestal niet beseffen welke risico's ze nemen, in ruil voor relatief kleine bedragen.

Status en aanzien

Een reden die door professionals vaak samen met geld genoemd wordt is status. Online, in videoclipps of op sociale media zien jongeren veel uiterlijk vertoon zoals merkkleding, sieraden en andere accessoires, dure auto's of VIP-tafels voorbijkomen. Jongeren komen er in aanraking met influencers en jongeren uit hun omgeving tegen wie ze opkijken. Deze rolmodellen spiegelen jongeren een levensstijl voor waar bepaalde statussymbolen in thuishoren, en drugscriminaliteit is een voor de hand liggende manier om die symbolen te verkrijgen.

Bron: Youtube: BOEF FEAT. DOPEBWOY - GUAP

De drugscriminaliteit zelf versterkt deze boodschap. Op sociale media wordt criminaliteit verheerlijkt door foto's te posten van cash geld, drugs of wapens. Ook de gangsterfilms dragen bij aan dit imago. Illustratief hierin is een respondent van de politie die zei "regelmatig portretten van Startfase tegen te komen in woningen van aangehouden dealers".

Erbij horen en eigenwaarde

Een andere motivatie die door professionals én een aantal jongeren is genoemd, is dat (betrokken zijn bij) drugshandel een manier is om gezien te worden, om status te verkrijgen en een positie te verwerven binnen een groep. Een jongere beschrijft dit als volgt:

|| Als je gaat dealen, dan kent iedereen je, hebben ze je nodig en word je populair.

Jongere

Een ervaringsdeskundige, die inmiddels de drugscriminaliteit al een tijd achter zich heeft gelaten, licht toe:

II

Ik was op zoek naar zelfwaardering, ik had op verschillende basisscholen gezeten, meerdere middelbare scholen, jeugdgevangenis. Dat falen op al die plekken, daar stond met drugs een glimlach tegenover. Iedereen was blij mij te zien, als ik ze belde of als ze mij belden, hadden ze me nodig. En opgroeien in armoede betekent dat er weinig geld is of geen geld, en daarbij zijn er ook minder mogelijkheden tot zelfontplooiing. Drugshandel is een manier om toch die eigenwaarde op te bouwen.

Ervaringsdeskundige

Een zekere mate van groepsdruk kan hier ook een rol bij spelen:

II

Vanaf 13 jaar mogen jongeren werken, maar het ligt eraan met wie je omgaat of je een reguliere baan gaat zoeken of gaat dealen. Als het merendeel van de groep dealt dan hoor je er niet bij als je 'normaal' werk doet. Door te dealen hoor je dus bij de groep.

Professional

Waarden die in de maatschappij als negatief worden gezien (bijvoorbeeld druk zijn, agressief of temperamentvol zijn, je mannetje staan), zijn in de straatcultuur die in sommige wijken aanwezig is juist waardevol. Door aan te sluiten bij een (crimineel) jeugdnetwerk krijgen jongeren het gevoel ergens bij te horen.

Spanning en verveling

Een vierde reden die werd genoemd in het onderzoek is dat het gebrek aan dagbesteding zorgt voor verveling en maakt dat jongeren spanning of avontuur opzoeken. Dit zou met name bij hoger opgeleide jongeren een rol spelen. Een aantal jongeren uit een dorp in Noord-Holland lichten deze motivatie toe:

II

In het dorp werken ouders veel, jongeren komen uit school, zijn dan alleen thuis. Ze vervelen zich. De welvaart is prima. Als jongeren hier in de criminaliteit belanden dan dat duurt hier maar even, het is hier meer het gebruik. Een jongen koopt iets in van ver weg, Rotterdam ofzo. Een paar vrienden verkopen dat dan voor hem en iedereen is blij.

Jongere/Ervaringsdeskundige

Verslaving

Een laatste reden die we, weliswaar in mindere mate, ook terug horen is dat dealen ook een manier is om zelf aan drugs te komen. Het volgende voorbeeld is afkomstig van een voormalig dealer:

II

Ik had één keer gebruikt en toen was het hek van de dam. Ik heb veel gestolen, drugs gedeald en ik ken veel mensen die dat ook deden. Dealen deed ik om geld te krijgen en zelf ook te gebruiken. Geld is daarin heel belangrijk. Door handel en smokkel kan je jezelf financieren. Begin 20 ben ik gestopt met dealen. Ik gebruikte toen zwaar en had niks meer over om te dealen.

Jongere/Ervaringsdeskundige²³

3.3.2 Toetreding door werving

In deze paragraaf kijken we naar toetreding door doelbewuste werving, ook wel rekrutering genoemd. De mate van druk of dwang die daarbij komt kijken kan verschillen. In de meest lichte variant gaat werving enkel over het vragen of iemand snel geld wil verdienen. In de meest zware variant wordt iemand gedwongen om criminele activiteiten, zoals het verkopen van drugs, voor iemand anders uit te voeren. In dat geval spreken we van criminele uitbuiting. Dat rekrutering een subtiel proces is waarin verschillende fases te onderscheiden zijn blijkt uit Engels onderzoek²⁴:

Fase 1.	De targeting stage De uitbuiters kiezen een kwetsbaar slachtoffer.
Fase 2.	De experience stage De uitbuiters laten het slachtoffer wennen aan een bepaalde leefstijl, bijvoorbeeld door dingen te geven of het slachtoffer te betrekken bij bepaalde activiteiten.
Fase 3.	De hooked stage De uitbuiters geven het slachtoffer het gevoel dat hij erbij hoort terwijl hij in feite wordt uitgebuit.
Fase 4.	De trapped stage Het slachtoffer is afhankelijk gemaakt van de uitbuiters en zijn groep. Mogelijk wordt de relatie met de uitbuiters zo langzamerhand onplezierig en krijgt het slachtoffer te maken met geweld en bedreigingen.

Uit bovenstaande stappen komt het beeld naar voren van een doelbewuste strategie of werkwijze van criminele netwerken. In hoeverre deze fases in Nederland ook van toepassing zijn voor rekrutering van jongeren voor de drugscriminaliteit, is nog niet bekend. Wel heeft het Centrum voor Kinderhandel en Mensenhandel (CKM) in 2020 een verkennend onderzoek uitgevoerd onder scholen naar criminele uitbuiting. Het CKM meldt dat 55% van de middelbare scholen en 46% MBO-scholen zich zorgen maken over mogelijke criminele uitbuiting. Deze zorgen gaan vooral over drugshandel en (in mindere mate) diefstal²⁵. Als vervolg hierop voert het CKM momenteel een onderzoek uit naar criminele uitbuiting in Nederland. Op het moment van het verschijnen van deze rapportage is dat onderzoek nog niet afgerond.

²³ Garage 2020 (2020).

²⁴ The Children's Society (2018).

²⁵ Centrum Kinderhandel Mensenhandel (2020).

Signalen van werving in Noord-Holland

De respondenten die we in het kader van het fenomeenonderzoek in Noord-Holland hebben gesproken, hebben of geen zicht op doelbewuste werving door criminele netwerken of geven aan dat dit in beperkte mate gebeurt²⁶. Een veelgehoorde reactie is dat netwerken weinig moeite hoeven te doen omdat jongeren er zelf wel in willen stappen en dat benadering hooguit het laatste zetje is. Tegelijkertijd zijn er signalen waaruit blijkt dat er in Noord-Holland wel degelijk fases van rekrutering, zoals in het Engelse onderzoek worden onderscheiden, terug te zien zijn.

Verleiding

Als eerste noemen respondenten dat er sprake is van verleiding (fase 1, volgens het Engelse onderzoek). Criminele rolmodellen rijden rond in dure auto's door de wijk en tonen een dure levensstijl. Onderstaande quote laat dit goed zien:

|| Een crimineel rolmodel manifesteert zich op sociale media als onaantastbaar door foto's te posten waarop hij poseert met vuurwapens, dure kleding en sieraden. En jongeren uit de buurt zouden zijn dure ketting even om hun nek mogen hangen.

Politiemedewerker

Benadering

Ook de tweede fase, de benadering, wordt regelmatig genoemd door respondenten. Jongeren worden benaderd worden de vraag of ze geld willen verdienen. Volgens respondenten zijn jongeren hier snel toe bereid en bieden zij zich hier ook wel zelf voor aan.

Respondenten zien dat het vooral jongeren in een kwetsbare positie zijn die benaderd worden. Bij deze jongeren zijn veel risicofactoren van toepassing en soms maken zij al onderdeel uit van overlastgevende- of criminele jeugdnetwerken.

|| Jongeren die in het criminele wereldje zaten en eruit stapten, komen niet aan het werk en hebben vaak schulden. Ondertussen worden ze op straat continu aangesproken of ze met drugs geld willen verdienen. Sommigen zeggen twee of drie keer nee. Maar ze zijn een makkelijke prooi.

Politiemedewerker

De scheidslijn tussen slachtofferschap en daderschap is dun. Volgens respondenten vindt benadering plaats door jongeren met hetzelfde soort profiel als de jongeren die benaderd worden, maar die net wat ouder zijn en (mede) daardoor net een stap verder in de drugswereld zitten. Deze jongens weten precies welke jongeren ze kunnen benaderen. Bijvoorbeeld jongens die nog laat op straat zijn en waarbij weinig ouderlijk toezicht is. Ook geven twee respondenten aan dat meerderjarigen bewust 12-minners inzetten om bijvoorbeeld op de uitkijk te staan, omdat zij nog niet strafrechtelijk vervolgd kunnen worden.

²⁶ Dit beeld is vergelijkbaar beeld met andere regio's in Nederland. Dit blijkt uit een QuickScan die in opdracht van het Ministerie van Justitie en Veiligheid is uitgevoerd naar rekrutering van jongeren voor de drugscriminaliteit.

De rol van sociale media bij benadering van jongeren is niet helemaal duidelijk. Sommige respondenten geven aan dat jongeren via sociale media benaderd worden om drugsgerelateerde klusjes te doen. Andere geven aan dat sociale media eerder gebruikt worden om jongeren te werven voor bijvoorbeeld whatsappfraude of als geldezels, maar niet voor drugsgerelateerde activiteiten. Sociale media zoals Telegram, Snapchat, Instagram en Whatsapp spelen in ieder geval wel een belangrijke rol bij de verkoop en promotie van drugs of bij het onderling waarschuwen van elkaar.

|| Snapchat wordt vooral gebruikt voor promotie van drugs. Drugs krijgt daarbij een andere naam of er worden smileys gebruikt (o.a. neus, snoepje, chocoladereep). Telegram en Whatsapp worden vooral gebruikt voor het maken van afspraken.

Professional

De mate waarin sprake is van een strategie bij de benadering en de rol van sociale media daarin zullen we in het deelonderzoek Perspectief van jongeren verder onderzoeken.

Afhankelijkheid en dwang

In de laatste twee fases van het Engelse onderzoek gaat het erom dat iemand afhankelijk wordt gemaakt en dat er sprake is van dwang. In het huidige onderzoek is in één gemeente aangegeven dat er meerdere casussen zijn waarin drugs aan een jongere wordt gegeven en dat dit net zo lang doorgaat totdat de jongere ervan afhankelijk is. Vervolgens komen er andere diensten tegenover te staan, zoals seksuele diensten of het vervoeren van drugs. Verder hebben we geen concrete signalen ontvangen van dwang bij de toetreding tot de drugscriminaliteit.

Ongeacht de manier waarop een jongere de eerste stappen zet in een crimineel drugsnetwerk: vaak ontstaat er na verloop van tijd een situatie van toenemende druk, dreiging of dwang. Deze dreiging en dwang, maakt het moeilijk voor jongeren om weer uit het wereldje te stappen. In hoofdstuk 4 gaan we hier verder op in.

3.4 Enkele profielen van jongeren in drugscriminaliteit

Op basis van de gesprekken die we in Noord-Holland gevoerd hebben over jongeren in de drugscriminaliteit kunnen we concluderen dat er niet één soort jongere in de drugscriminaliteit is. Op basis van de nu beschikbare informatie schetsen we voorzichtig een aantal profielen die we kunnen onderscheiden. In het deelonderzoek Perspectief van jongeren zullen we deze profielen verder onderzoeken.

De jongere die drugs verkoopt als vriendendienst

De jongere die drugs verkoopt als vriendendienst zien we terug op alle plekken in Noord-Holland en onder jongeren van alle lagen van de samenleving. Het gaat daarbij dus niet per sé om jongeren in een kwetsbare positie en kan net zo goed gaan om jongeren waarop weinig tot geen risicofactoren van toepassing zijn.

Uit de Jongvolwassenenmonitor blijkt dat een aanzienlijk deel van de respondenten (71,5%) aangeeft dat ze hun drugs via vrienden krijgen, tegenover 34,5% via een drugsdealer²⁷. Jongeren zien het (door)verkoop van drugs niet als dealen of als crimineel gedrag maar eerder als vriendendienst. Jongeren zien de achterliggende criminaliteit niet en willen daar ook niet bij betrokken raken.

²⁷ GGD Hollands Noorden (2019). In de Jongvolwassenenmonitor gaf 28,6% aan drugs te krijgen via een coffeeshop, 12,5% via-via van iemand die ze niet goed kennen en 6,8% via WhatsApp.

Een wijkagent in één van de focusgroepen illustreerde dit met een voorbeeld:

|| We krijgen bijna dagelijks wel een melding dat er 'een autootje staat bij de poort van een school'. Vanuit die auto wordt er minimaal 100 gram [softdrugs] overhandigd, jongeren betalen cash of op de pof. Jongeren verkopen dat zelf weer door aan hun vrienden. De jongeren zelf noemen dit niet dealen, want ze zien de 'grote spelers niet'.

Politiemedewerker

De normalisatie van drugsgebruik in de belevingswereld van jongeren (zie ook paragraaf 3.1) is een belangrijke contextuele factor voor jongeren met dit profiel. Het feit dat minderjarigen zelf geen softdrugs kunnen kopen in de coffeeshop, maar ook dat er in een groot deel van Noord-Holland überhaupt geen coffeeshop is, draagt bij aan de levensvatbaarheid van een zwarte markt in softdrugs.

Een groot deel van deze jongeren zoals hierboven beschreven stopt hier weer mee zodra ze ouder worden, een opleiding gaan volgen, betrappt en aangesproken worden door politie of een ouder, of op een andere manier te veel te verliezen hebben. Zij verkeren niet per se in een netwerk waar crimineel gedrag veel voorkomt of een pro-criminele houding aanwezig is.

Deze brede groep voor wie drugs (tijdelijk) een bijverdienste is, is over het algemeen beperkt in beeld bij de politie. De politie heeft geen zicht op de omvang van deze groep. In het deelonderzoek Perspectief van jongeren willen we hier meer zicht op krijgen.

De jongere waarbij crimineel gedrag routine is

Een tweede profiel dat op basis van de gesprekken naar voren komt, is de jongere waarbij crimineel gedrag routine is. Het gaat hierbij om jongeren waarbij veel risicofactoren, zoals genoemd in paragraaf 3.2, aanwezig zijn. Respondenten noemen met name een licht verstandelijke beperking, probleemgedrag, verslaving, laag opleidingsniveau en/of schooluitval als persoonlijke risicofactoren. Qua familie factoren groeit een deel van deze jongeren op in een context waarin criminaliteit normaal is, omdat familieleden zoals vaders, ooms, broers of neven zich met criminaliteit bezighouden. Tegelijkertijd zien respondenten ook gezinnen waarbij de ouders niet zelf in de criminaliteit zitten, maar waar wel degelijk problematiek in het gezin is, zoals beperkte betrokkenheid van ouders, financiële problemen, psychische problemen, huiselijk geweld of gebroken gezinnen. Respondenten zien jongeren met allerlei verschillende (migratie)achtergronden terugkomen – Nederlands, Marokkaans, Turks, Antilliaans, Pools, et cetera. De gemeenschappelijke deler lijkt vooral de lage sociaaleconomische status te zijn en het opgroeien in een kwetsbare wijk waar een sterke straatcultuur heerst. Jongeren in die wijken zien op jonge leeftijd al dat er gedeald wordt, dat de pakkans laag is en dat er geld mee te verdienen is.

|| Het kwam door de buurt, hoe vaker je dingen ziet, hoe nieuwsgieriger je er naar bent en je je afvraagt hoe iemand aan die Nikes komt.

Ervaringsdeskundige

Een belangrijk contrast ten opzichte van de jongere die drugs verkoopt als vriendendienst, is dat drugscriminaliteit in deze situaties 'professioneler' wordt. Er wordt een speciale telefoon gebruikt voor de verkoop. De verkoop van drugs blijft niet beperkt tot vrienden, maar er wordt ook aan vreemden verkocht. Het gaat niet alleen om softdrugs, maar ook om harddrugs.

Toch geldt net als bij jongeren die drugs als een vriendendienst zien, dat de verkoop van drugs zelf niet als crimineel wordt gezien. Door de grote vraag naar drugs – ook door mensen uit hogere sociaaleconomische klassen²⁸ – wordt drugscriminaliteit beschouwd als simpelweg voldoen aan een vraag:

|| Omdat ik er Marokkaans uitzie, wordt mij in het weekend door uitgaanspubliek regelmatig gevraagd of ik drugs verkoop.

Jongere/Ervaringsdeskundige

Deze jongeren in criminele netwerken zijn over het algemeen beter in beeld bij de politie. Ze zijn al bekend in verband met overlast of andere vormen van criminaliteit, zoals diefstallen, straatroven of woninginbraak. Deze jongeren beperken zich vanuit het netwerk ook niet alleen tot drugscriminaliteit, maar houden zich met verschillende vormen van criminaliteit bezig.

|| Wat er gebeurde varieerde, ik was er altijd bij maar hield me er niet altijd mee bezig. Ik wilde er niet altijd met mijn neus bovenop zitten. Het was vooral drugs verkopen en ook drugs maken. Andere jongens gingen andere dingen doen, dat wilde ik niet. Zij gingen over op wapen- en vrouwenhandel. Ze deden eigenlijk alles waar geld mee verdiend kon worden.

Jongere/Ervaringsdeskundige

Overige profielen

De zojuist beschreven profielen zien we duidelijk terug op basis van het fenomeenonderzoek. We hebben het idee dat er daarbij ook nog andere profielen zijn bijvoorbeeld:

- » Jongeren die vanuit het dealen onder vrienden op jonge leeftijd doorgaan en een eigen klantenkring opbouwen. Zij fungeren als het ware als ZZP'er, waarbij ze een stabiele klantenkring hebben en zich verder ook niet met andere vormen van criminaliteit bezighouden. Drugs kan hun enige bron van inkomst zijn, maar het kan ook zijn dat drugs een bijverdienste is naast een legaal inkomen.
- » Jongeren die verslaafd raken aan drugs en vanuit daar in een groep rollen waarbij ze zich ook met de verkoop van drugs bezig gaan houden. Deels uit noodzaak (om verslaving of schulden te bekostigen), maar deels ook omdat hun vriendengroep zo sterk op drugs georiënteerd is.

De mate waarin deze profielen voorkomen, wat deze profielen onderscheidt en wat dat betekent voor de aanpak ervan, zullen we in het deelonderzoek Perspectief van jongeren verder onderzoeken.

²⁸ GGD Amsterdam (2018). Uit Amsterdams onderzoek blijkt dat harddruggebruik vooral plaatsvindt onder 19- t/m 34-jarigen, die hoogopgeleid zijn en van Nederlandse herkomst zijn.

4 Betrokkenheid: activiteiten en ontwikkeling

In dit hoofdstuk gaan we dieper in op het 'wat en hoe': wat zijn de activiteiten van jongeren in de drugscriminaliteit en hoe vinden die plaats? In paragraaf 4.1 kijken we naar eerste stappen die met name minderjarigen zetten in de drugscriminaliteit. In paragraaf 4.2 zoomen we in op de doorgroei ná die eerste stappen. Tot slot beschrijven we in paragraaf 4.3 factoren die het lastig maken om weer uit de drugscriminaliteit te stappen.

4.1 Eerste stappen

Op basis van dit fenomeenonderzoek zien we dat jongeren aan het einde van de basisschool al in aanraking met drugs(gebruik). Kinderen zijn dan zelf nog niet actief in die wereld maar zien drugsgebruik en drugscriminaliteit in hun buurt of omgeving. Of ze zien uitingen ervan op sociale media en internet – bijvoorbeeld foto's van drugs of het aanbod daarvan. Bij de overgang naar de middelbare school doen jongeren nieuwe contacten op en verliezen ze soms oude vrienden. De invloed van vrienden wordt steeds groter en het zicht en de invloed van ouders juist kleiner. In de leeftijd van 12 t/m 15 jaar zetten jongeren hun eerste stapjes in de drugscriminaliteit. Het gaat dan vooral om activiteiten die ondersteunend zijn aan oudere jongens die al hoger op de ladder staan. Sommige doen dat uit eigen initiatief of als meeloopgedrag, anderen worden benaderd (zie ook paragraaf 3.3). Hieronder noemen we een aantal van die activiteiten.

- » **Wietplanten knippen**
Meehelpen bij illegale wietplantages, bijvoorbeeld door wietplanten te toppen (snoeien) of te helpen met oogsten. Dit kan plaatsvinden in een context van familie, buurt of (ouders van) vrienden.
- » **Op de uitkijk staan**
Om als dealer op tijd te worden gewaarschuwd als er politie of andere ongenode gasten in de buurt zijn, kunnen jongeren die niet opvallen worden ingezet om op uitkijk te staan en alarm te slaan.
- » **Pony packs vouwen**
Poederdrugs worden verkocht in kleine envelopjes, ook bekend als pony packs. Jongeren vouwen deze voor de dealer.
- » **Bewaren van drugspakketjes**
Dealers willen niet met grote hoeveelheden drugs op straat rondlopen. Jongeren houden namens de dealer drugs bij zich.

Er zijn ook jongeren voor wie de eerste activiteit het (door)verkoppen van drugs onder vrienden of op school is. Het gaat op jonge leeftijd vooral om softdrugs. Een methode die door een respondent werd genoemd en die betrekking had op drugscriminaliteit rond scholen, is dat afnemers een bepaald woord moesten sturen naar een telefoonnummer en dat de dealer dan op de brommer langskomt op school. Daar wordt de softdrugs verder verhandeld.

4.2 Doorgroeien

Zoals we in paragraaf 3.4. al beschreven stopt een groot deel van de jongeren, die drugs verkopen onder vrienden of bijvoorbeeld wietplanten knippen als bijverdienste, hier weer mee zodra ze ouder worden. Deze afname komt overeen met de age-crime curve uit de criminologische literatuur. Deze beschrijft dat jongeren die delicten plegen dit vaak doen vanaf hun late kindertijd en pieken tussen hun 15de en 19de levensjaar. Daarna neemt de frequentie van delicten plegen weer af²⁹. Slechts een klein deel volhardt in crimineel gedrag. Dit geldt vooral voor jongeren waar veel risicofactoren op van toepassing zijn. In deze paragraaf kijken we hoe de aard en de schaal van de activiteiten verandert naarmate jongeren ouder worden en langer betrokken zijn bij drugscriminaliteit.

Verandering activiteiten

Allereerst zien we dat het soort drugs waar jongeren zich mee bezighouden verandert. Zo blijkt uit een analyse van 86 politieregistraties van drugshandel bij 12 t/m 19-jarigen dat softdrugs vaker plaats maakt voor harddrugs

²⁹ Loeber, R. en D.P. Farrington (2014).

naarmate de leeftijd toeneemt. Van de jongeren in de leeftijd van 12 t/m 16 jaar gaat het bij een kwart van de gevallen (5 van de 22 geregistreeerde jongeren) om harddrugs (cocaïne en XTC). Bij de jongeren in de leeftijd van 17 t/m 19 jaar is dit aandeel gegroeid tot ruim de helft (38 van de 64 jongeren).

Ten tweede neemt ook de afstand tussen woonplaats van een jongere en de pleegplaats van het drugsdelict (de actieradius) toe. Dit blijkt ook uit de analyse van politieregistraties: bij 13- t/m 15-jarigen is de gemiddelde actieradius nog 0,88 km, bij 16- t/m 17-jarigen (scooterleeftijd) is de gemiddelde actieradius 7,26 km en bij 18- en 19-jarigen (leeftijd van een autorijbewijs) is de gemiddelde actieradius 12,63 km.

Ten derde kan de aard van de criminele activiteiten veranderen. Zoals we in paragraaf 3.4 al beschreven zijn er jongeren die vanuit de verkoop onder vrienden, actiever worden en een eigen handel opzetten. Of jongeren die vanuit een netwerk steeds actiever worden met de verkoop van drugs. Alhoewel het meestal onbekend is hoe jongeren aan hun drugs komen, schetste een medewerker van de politie het volgende beeld:

||

Er zijn 2 of 3 personen die de distributie doen in de stad. Zij krijgen het weer van een 'grotere speler'. De distributeurs verdelen het weer onder verkopers, dit zijn de jongeren. Deze jongeren kopen drugs op krediet in en dat verkopen ze dan weer. Met de opbrengsten lossen ze hun schulden af bij de distributeur. Wat er overblijft is winst. Dat geven ze weer snel uit aan kleding, vptafels, casino's.

Politiemedewerker

Uit twee interviews (één met politie en één met een jongere) komt naar voren dat jongeren niet alleen betrokken zijn bij handel van drugs, maar ook bij de productie van synthetische drugs. We hebben die signalen beperkt gehad. Of dit betekent dat dit minder voorkomt of dat respondenten hier geen zicht op hebben, is niet bekend.

||

Er wordt hier door jonge jongens veel syndru geproduceerd. Het is makkelijk en niet gevaarlijk. Soms op bestelling maar ook voor het buitenland. Als je pillen maakt zorg je dat er materiaal is en markt. Dan maak je een bepaalde hoeveelheid, 10.000 tot 100.000 en dat verkoop je.

Jongere/Ervaringsdeskundige

Hogerop komen

In hoeverre maken jongeren een carrière in de drugscriminaliteit en komen zij steeds hogerop? Een politiemedewerker gaf aan dat naarmate jongeren ouder worden, ze 'hoger in de boom' terecht komen. In de praktijk betekent dit dat zij zelf minder aan het dealen zijn, maar zich met andere zaken bezighouden (bijvoorbeeld distributie). Dit geldt echter lang niet voor iedereen. Sommige blijven enkel als straatdealer actief. Vooral jongeren die gepakt worden krijgen minder vertrouwen van de jongeren hogerop. Het zijn jongeren die het 'goed doen' die doorgroeien. Deze jongeren beschikken over de relevante contacten (sociaal kapitaal), zijn betrouwbaar of hebben een reputatie. Verschillende respondenten hebben aangegeven dat het vaak intelligentere jongens zijn die 'hogerop' komen. Zij zorgen er juist voor dat ze niet opvallen op bijvoorbeeld sociale media of in de wijk.

In dit onderzoek hebben we niet onderzocht in hoeverre jongeren in Noord-Holland vanuit het dealen op straat doorstromen richting de georganiseerde criminaliteit. Wel weten we op basis van literatuur dat jongeren in de

georganiseerde criminaliteit schaars zijn. Uit de Monitor Georganiseerde Criminaliteit blijkt dat 75 procent van de leden van criminele samenwerkingsverbanden ouder was dan 30 jaar en dat 19 procent nooit eerder was veroordeeld. De criminele carrière van één tot zelfs twee-vijfde deel van de daders, bleek pas op volwassen leeftijd te zijn gestart. De relatief hoge leeftijd in de georganiseerde misdaad is verklaarbaar omdat het tijd kost om voldoende ervaringsdeskundigheid en reputatie op te bouwen³⁰.

4.3 Stoppen met drugscriminaliteit

Enmaal betrokken bij de drugscriminaliteit, is het niet eenvoudig om hier weer mee te stoppen. We zien in dit fenomeenonderzoek verschillende factoren terug die het lastig maken. Als eerste zien we dat gewenning aan een bepaalde levensstijl het moeilijk maakt om te stoppen.

||

Ik was een bepaalde levensstijl gewend. Per week verdiende ik wel €5000,-. Toen zag ik nog niet in dat je niets aan dat geld hebt als je het niet gewoon uit kunt geven. Als je [legaal] werkt voor geld, dan heeft geld pas zin.

Jongere/Ervaringsdeskundige

Ten tweede kan betrokkenheid bij de drugscriminaliteit de perspectieven op een 'legale' toekomst verkleinen. Jongeren die uitvallen op school hebben meer risico om af te glijden naar drugscriminaliteit en andersom kan betrokkenheid bij drugscriminaliteit leiden tot schooluitval. Het niet hebben van een diploma verkleint vervolgens weer de kansen op de arbeidsmarkt. Verschillende ervaringsdeskundige jongeren die we gesproken hebben, worstelen hiermee. Dit wordt nog versterkt wanneer jongeren met een strafblad moeite hebben om een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) te krijgen.

Het verkeren in een beperkt crimineel netwerk kan leiden tot verlies van vrienden en verstoorde relaties met ouders en familie, waardoor iemand nog sterker op een netwerk of vriendengroep is aangewezen. Ook het hebben van formele (boetes) en informele schulden (iemand geld verschuldigd zijn) kunnen voor een vicieuze cirkel zorgen waardoor het moeilijk is om er weer uit te stappen.

||

Ik had een vriendengroep waarin we veel drank en drugs gebruikten. Die vriendenclub heeft geresulteerd in rondje door Noord-Holland om spullen op feestjes te verkopen. Die groep is dusdanig hecht geworden dat je er niet meer uit kunt stappen. Maar schulden die ik gemaakt heb, maken het ook moeilijk. En mijn sociale omgeving nam steeds meer afstand waardoor ik nog meer op die vrienden aangewezen werd.

Jongere/Ervaringsdeskundige

³⁰ Bunt, H. G., Van de & Kleemans, E. R. (2007).

Tot slot besteden we hier aandacht aan het aspect van geweld, dreiging en dwang. Naarmate de belangen toenemen ontstaan er vaker conflicten met risico op geweld. Hierbij valt te denken aan het afpakken van elkaars klanten, stelen van drugs en geld en het vereffenen van onderlinge schulden.

|| Wij waren bijna beroofd. Paar man stapten uit een busje en schoten met losse flodders.

Jongere/Ervaringsdeskundige

Daarbij is hulp van buitenaf zoeken vaak bijzonder moeilijk: mensen die praten met de politie (of snitchen) lopen gevaar op wraakacties.

|| De auto van een opgepakte dealer werd in brand gestoken. Dit was bedoeld als waarschuwing om niet te praten met de politie.

Politiemedewerker

Ook zien we dat dreiging en dwang wordt ingezet om mensen betrokken te houden bij de drugscriminaliteit. Zo werd een voorbeeld genoemd van een jongere die zijn huissleutel en paspoort moest afgeven als onderpand voor de drugs. Maar ook het inzetten van geweld.

|| Jongeren die drugs hebben gekocht of aan het dealen waren en niet op tijd betaalden aan de dealer moesten vervolgens het dubbele betalen en anders zaten er andere consequenties aan vast. Dan werden ze in elkaar geslagen.

Professional

Het aspect van dreiging en dwang vindt niet alleen plaats bij jongeren die een rol spelen bij drugsactiviteiten, maar ook bij gebruikers en dan in het bijzonder verslaafden. Een respondent van de politie gaf het voorbeeld dat jonge jongens cocaïne versnijden bij een verslaafde thuis. De verslaafde krijgt drugs in ruil voor het beschikbaar stellen van zijn huis. Ook kwamen we een voorbeeld tegen waarbij een drugsverslaafde verslaafd wordt gehouden. Drugsverslaafden zorgen immers voor een goede afzetmarkt.

|| Een drugsverslaafde die hiermee wilde stoppen kreeg bolletjes door z'n brievenbus gegooid door dealers. De volgende dag kwamen dealers dan hun geld halen. Hij was nog te kwetsbaar om de verleiding van de bolletjes te weerstaan.

Politiemedewerker

5 Aanknopingspunten voor interventies

In dit laatste hoofdstuk gaan we in op aanknopingspunten en aanbevelingen die er zijn voor interventiemogelijkheden (preventief en repressief) om betrokkenheid van jongeren bij drugscriminaliteit terug te dringen. Deze aanknopingspunten zijn tevens input binnen de tweede pijler van het project Criminele Aanwas voor de inzet van interventies.

5.1 Context van een wicked problem

Voordat we dieper ingaan op de aanknopingspunten, beschrijven we in deze paragraaf nog een aantal contextfactoren die maken dat de problematiek niet eenvoudig op te lossen is.

Drugsgebruik als deel van het probleem

In de inleiding van dit rapport gaven wij al aan dat het fenomeenonderzoek zich richt op drugscriminaliteit gepleegd door jongeren en niet op drugsgebruik van jongeren. Tegelijkertijd zien we dat normalisatie van het drugsgebruik onder jongeren onderdeel van het probleem is.

Voor de aanknopingspunten voor een aanpak gericht op drugscriminaliteit en de ondermijnende effecten daarvan, richten wij ons echter niet op drugsgebruik en de eventuele overlast of verslaving die daar mee gepaard gaat. Hiervoor zien wij eerder een rol weggelegd voor de GGD's, verslavingszorg zoals Brijder en programma's zoals In Control of Lef. Wel zien we kansen om dit soort programma's breder te trekken en daarbij niet alleen de risico's van gebruik te belichten, maar ook aandacht te hebben voor de risico's van de criminaliteitskant.

Nederlands drugsbeleid

In Nederland vinden we drugscriminaliteit onacceptabel, maar recreatief drugsgebruik in het uitgaansleven en op festivals is relatief normaal. Noord-Hollandse jongeren in kwetsbare posities die drugs dealen, voorzien in de behoeften van recreatieve drugsgebruikers. Voor verschillende partners voelt de aanpak van jongeren in de drugscriminaliteit als dweilen met de kraan open, zolang de maatschappelijke en politieke discussie over de normalisatie van drugsgebruik en het bijbehorende Nederlandse gedoogbeleid niet wordt gevoerd.

Daar komt nog bij kijken dat drugscriminaliteit een internationaal fenomeen is. Het is onderhevig aan nationale en internationale wet- en regelgeving en een wereldwijd netwerk van vraag en aanbod en er bestaat geen totaaloplossing voor. Zolang er vraag naar is en zolang handel strafbaar is zijn er individuen en groepen die hiermee geld verdienen.

Budget, capaciteit en prioriteit

Een derde contextfactor die tijdens het fenomeenonderzoek vaak aan bod is gekomen, is de beperkte capaciteit van de verschillende partners. Dit geldt voor repressieve partners, waarover is aangegeven dat er niets gebeurt met straatdealers en dat zij zich hierdoor onaantastbaar voelen, dat de politie te weinig voelsprietten in de wijk heeft, of dat de recherche alleen grote zaken oppakt. Maar ook op preventief vlak horen we dat er te weinig jongerenwerk of tienerwerk is, dat de juiste zorg die aansluit op deze doelgroep niet of te weinig is ingekocht. Kortom: het capaciteitsvraagstuk is voor alle partners die nodig zijn voor een integrale aanpak een probleem. Dit vraagt daarom om het aanbrengen van focus en het heel gericht inzetten van een combinatie van repressieve en preventieve interventies. Uiteraard is bestuurlijk commitment hier een belangrijke randvoorwaarde in.

5.2 Versterking integrale aanpak

Ondanks de contextfactoren die we in 5.1 genoemd hebben, zien we mogelijkheden voor versterking van de integrale aanpak.

Oog voor 'kleine' drugscriminaliteit

Het aanhouden van dealers voelt met name vanuit de repressieve kant als dweilen met de kraan open. Voor het beperken van criminele aanwas is het belangrijk dat dit wel gebeurt. Een goed voorbeeld in dit kader zien we in Haarlem, waar de Driehoek prioriteit heeft toegekend aan criminele aanwas met het project Geïntensiveerde Aanpak Drugscriminaliteit Jeugd. De politie zet in Haarlem actief in op het aanhouden van straatdealers. Daarmee is het vrije spel dat straatdealers ervaren rond drugscriminaliteit verminderd. Ketenpartners geven aan dat zij signalen hebben dat jongeren erover denken om ermee te stoppen of om er niet mee te beginnen, omdat het risico op een aanhouding te groot is geworden. Voor preventieve partners is het door deze repressieve aanpak makkelijker om het gesprek met jongeren te voeren nu er een stok achter de deur is. Repressieve maatregelen alleen zijn echter niet voldoende.

Brede integrale afgestemde aanpak

Jongeren bewegen zich in verschillende contexten: de straat, school, thuis. De aanpak van de problematiek vraagt niet enkel om partners als politie, OM, Veiligheidshuis en gemeente, maar ook om nauwe samenwerking met het jongerenwerk, jeugdhulpverlening, het sociaal domein én het onderwijs. En bovendien ook om het gesprek op gang te brengen met buurtbewoners, ouders en jongeren zelf. Daarbij is een goed samenspel van belang. Bijvoorbeeld doordat buurtbewoners na een actie van de politie, geïnformeerd worden over de actie en hen ook wordt opgeroepen een rol hierin te spelen of hen te informeren waar ze kunnen melden. Of bijvoorbeeld dat een politieactie naar partners in de wijk, die werken met jongeren, gecommuniceerd wordt zodat zij ook het gesprek hierover kunnen voeren. Of dat als er informatie is dat jongeren op bepaalde scholen vaker betrokken zijn bij drugscriminaliteit, dat op die scholen gerichte preventieve interventies worden ingezet.

Banking

Een veelbelovende interventie uit Amerika in wijken waar drugs en geweld lokaal ingebed was, heet 'banking'. Met banking liet de overheid zien niet alleen repressief op te treden maar ook oog te hebben voor preventie en weerbaarheid van de lokale gemeenschap. Banking houdt, kort gezegd, in dat de politie en justitie een aantal delicten van een verdachte 'opspaat' (vandaar de naam 'banking') en de dealer in kwestie vervolgens een 'alles-of-niets-optie' voorlegt. Op die manier treedt de overheid zelf als het ware als 'dealer' op (maar dan t.a.v. het toekomstperspectief van deze jongens). Naast 'banking' werden onder anderen ook huisbezoeken afgelegd en werd – na pseudokoop – de lijn gevolgd om niet over te gaan tot vervolging. In plaats daarvan schreef de Officier van Justitie persoonlijk een brief aan de dealers. In die brief stond dat er voldoende bewijs was om hen te vervolgen, maar dat daarvan zou worden afgezien mits de jongen in kwestie (onder meer) naar een bijeenkomst zou gaan die voor hem en zijn familieleden was georganiseerd³¹.

³¹ Kenedy, D.M. & Wong, S. (2009)

Maatwerk voor jongeren voor wie drugscriminaliteit routine is

Ido Weijers heeft uitgebreid onderzoek gedaan naar veelplegers en hun proces van stoppen met criminaliteit³².

Hij onderscheidt drie groepen die in een verschillende fase zitten van stoppen. Afhankelijk van de fase waarin een jongere verkeerd en de motivatie die er al dan niet is om te stoppen, ziet Weijers verschillende interventiemogelijkheden. In de persoonsgerichte integrale aanpak is het belangrijk om goed te kijken naar de fase waarin jongeren zitten en daar de interventies op af te stemmen.

» Fase 1) Volharders

Omschrijving: De volharder vindt dat er niets mis is met zijn levensstijl en is niet van plan er mee te stoppen. Er is nog geen probleembesef. Vaak gediagnosticeerd met antisociale persoonlijkheidsstoornis.

Indicatie sanctie: Hoofdzakelijk repressieve aanpak (afpakken, onvoorwaardelijke detentie)

Indicatie zorg: Perspectief op hulp bieden, maar hulp vereist inslaan andere weg

» Fase 2) Erkenners

Omschrijving: De erkenner begint de schaduwkanten van de delinquente levenswijze te erkennen. Ze zijn bezig met de vraag of ze zullen stoppen of niet. Motieven van spijt, schaamte, rust en familie spelen daarbij een rol. Ze hebben alleen geen idee hoe ze moeten stoppen.

Indicatie sanctie: Geen taakstraf, wel voorwaardelijke sanctie met intensieve controle

Indicatie zorg: motiveren voor behandeling en perspectief bieden

» Fase 3) Vorbereiders

Omschrijving: Vorbereiders hebben bedenkingen bij hun oude levensstijl en ervaren geen plezier of spanning meer aan het plegen van delicten. Zij hebben concrete stappen gezet als voorbereiding op een ander leven, bijvoorbeeld door opleiding te gaan volgen of werk te zoeken en te breken met criminele vrienden.

Indicatie sanctie: Wel taakstraf en voorwaardelijke sanctie

Indicatie zorg: therapie en hulp bij school, werk, woonruimte, uitkering en schulden.

5.3 Vergroten van weerbaarheid

In de gesprekken die we in Noord-Holland gevoerd hebben, is nadrukkelijk ook aandacht geweest voor het preventieve aspect. Wat kan er gedaan worden om te voorkomen dat jongeren betrokken raken bij drugscriminaliteit. We lichten een aantal aanknopingspunten toe.

5.3.1 Vergroten weerbaarheid jongeren

Met betrekking tot jongeren zijn er verschillende mogelijkheden om hun weerbaarheid te vergroten:

- » Bewustwording van de risico's van drugscriminaliteit. De aantrekkingskracht van het snelle geld is groot en jongeren kunnen de gevolgen van hun keuzes nog niet goed overzien. Het is daarom belangrijk om voortdurend met jongeren het gesprek te voeren over de waarde van geld, maar ook een realistischer beeld te schetsen van de drugswereld, waarbij stress, geweld, en dwang om de hoek komen kijken. Het is belangrijk om een boodschap te vinden die aansluit bij de denkbeelden van jongeren. Voor het voeren van dit gesprek zijn verschillende vormen mogelijk. Zo zijn er voorlichtingslessen die ingezet kunnen worden op scholen zoals de Escapegame Foute Centen of Leerlingalert.

- » Sommige jongeren in kwetsbare posities beschikken over een heel beperkt netwerk. De straat is hun belangrijkste netwerk, maar zij beschikken in veel mindere mate over netwerk via sport, ouders, school, vrije tijd of werk. Het is belangrijk om te werken aan het vergroten van hun netwerk. Met het vergroten van hun netwerk kan ook hun toekomstperspectief vergroot worden. Daarbij is een bredere kijk nodig om wat mogelijkheden zijn met talenten van jongeren. Voor jongeren die bijvoorbeeld interesse hebben in muziek zijn er naast zelf rappen ook genoeg andere mogelijkheden, zoals het maken van videoclippen, merchandise ontwerpen, promotie acties rond een nieuwe release.

5.3.2 Vergroten weerbaarheid omgeving jongeren

Het is niet alleen van belang om te kijken naar jongeren, zelf, maar zeker ook naar hun omgeving. We maken daarbij een onderscheid tussen het sociale netwerk van jongeren en de professionele omgeving waarin zij verkeren.

Sociale netwerk

Bij het sociale netwerk, is als eerste de rol van ouders belangrijk. Respondenten zien dat op de basisschool de betrokkenheid van ouders bij hun kinderen over het algemeen groter is dan op de middelbare school. Vanaf de middelbare school hebben ouders minder zicht op hun kinderen en met wie zij omgaan. Volgens respondenten is er veel onbekendheid bij ouders over de aanwezigheid van drugs onder jongeren en de online leefwereld van jongeren. Een deel van de ouders vindt het moeilijk om hier het gesprek met hun kinderen over te voeren, zonder direct heel corrigerend op te treden. Dit terwijl betrokkenheid, ondersteuning, openheid, maar ook grenzen stellen belangrijke beschermende factoren zijn in de opvoeding.

Tegelijkertijd zien respondenten ook terug dat ouders soms weinig kritisch zijn naar hun kinderen, als deze met bijvoorbeeld boodschappen thuiskomen terwijl hun kinderen geen werk hebben. Of dat een jongere ineens in dure merkkleding rondloopt, of vaak afwezig is, meerdere telefoons heeft etc. En in sommige gevallen profiteren ouders zelf van de opbrengsten of is de familie zelf betrokken bij criminaliteit. Dit vraagt om een aanpak die niet enkel op het kind gericht is, maar op het hele systeem.

Met betrekking tot ouders zien we de volgende aanknopingspunten:

- » Bewustwording onder ouders vergroten over signalen dat jongeren in drugscriminaliteit zitten
- » Duidelijkheid over waar ouders terecht kunnen als zij vermoeden dat hun kind betrokken is bij drugscriminaliteit en ook daadwerkelijk doorpakken op die zorgen
- » Aanpak niet alleen richten op het kind, maar op het hele systeem

In een aantal gesprekken is benoemd dat meisjes vooral profiteren van de opbrengsten van drugscriminaliteit en dat het geld dat wordt verdiend, wordt gebruikt om indruk te maken op meisjes. Door daarvan te profiteren wordt bepaald crimineel gedrag ook in stand gehouden. Een aanknopingspunt is om te onderzoeken hoe dat doorbroken kan worden.

Professionele netwerk

Met betrekking tot het professionele netwerk bedoelen we onder andere de school, de sportvereniging, het jongerenwerk of buurtsportzorg. Deze omgeving kan een belangrijke signalerende rol spelen dat jongeren dreigen af te glijden naar drugscriminaliteit. Daarbij is het ten eerste belangrijk dat zij signalen herkennen. Ten tweede is het van belang dat zij die signalen kunnen melden en het belangrijkste, dat er vervolgens ook opvolging van de signalen is. De privacywetgeving wordt door verschillende partijen als belemmering hierin ervaren. Maar er zijn ook voorbeelden waarbij met behulp van lokale convenanten informatie uitgewisseld kan worden.

³² Weijers, I. (2020)

5.4 Aansluiten op de leefwereld van de doelgroep

Who works

Voor effectieve interventies op deze doelgroep is het vaak belangrijker who works in plaats van what works. De manier van benadering en de opstelling van de hulpverlener, jongerenwerker, coach of trainer is van groot belang. Zij moeten goed kunnen aansluiten bij de leefwereld van jongeren in de drugscriminaliteit. In onderstaande tabel benoemen we enkele van die belangrijke elementen³³:

ONTMOETING	OMGANG	ONRUST
Jongeren vinden <ul style="list-style-type: none"> • Erop af mentaliteit • Echt zijn • Normaal benaderen 	Een band opbouwen en behouden <ul style="list-style-type: none"> • Straight zijn • Oprecht betrokken zijn • Bereikbaar en menselijk zijn 	Boosheid <ul style="list-style-type: none"> • Boosheid uit een goede plek
Contact uitbouwen <ul style="list-style-type: none"> • Gevoel van veiligheid creëren • Gelijkwaardige basis contact leggen 	Aansluiten <ul style="list-style-type: none"> • Jongere als specialist van zichzelf zien • Jongere positief bekrachtigen • Eigen woorden vertalen naar taal/logica jongeren 	Elkaars boosheid begrijpen <ul style="list-style-type: none"> • Reflecteren op (eigen) boosheid • Boosheid rechtvaardig inzetten

De online leefwereld

De leefwereld van jongeren speelt zich grotendeels online af. In paragraaf 3.1 schetsten we het belang van de online leefwereld van jongeren en de invloed die het heeft op offline (crimineel) gedrag. Professionals hebben beperkt zicht op en toegang tot deze leefwereld. Daarmee is een groot deel van de leefwereld van jongeren dus afgesloten voor hulpverleners, jongerenwerkers, coaches, scholen, ouders en politie. Om aan te sluiten op de leefwereld van jongeren is het allereerst van belang dat betrokkenen het belang en de impact van de online leefwereld erkennen en dynamiek ervan begrijpen.

5.5 Vervolgonderzoek project Criminele Aanwas

In dit fenomeenonderzoek hebben we de eerste inzichten gepresenteerd over jongeren in de drugscriminaliteit in Noord-Holland. Tegelijkertijd blijven er nog verschillende zaken onduidelijk.

In het deelonderzoek Perspectief van jongeren zullen we verschillende thema's nog verder uitdiepen:

- » De rol van meisjes in drugscriminaliteit
- » De rol van social media bij drugscriminaliteit
- » Verschillende profielen van jongeren in de drugscriminaliteit en omvang van die profielen
- » De modus operandi hoe gaan jongeren te werk, welke activiteiten worden voornamelijk uitgevoerd, wat verdienen ze, hoe komen ze aan drugs?
- » Mate waarin netwerken een strategie hebben rondom benadering van jongeren
- » Interventies of initiatieven die jongeren effectief of noodzakelijk vinden

Vanuit het deelonderzoek Netwerkanalyse willen we via actiegericht onderzoek beter zicht krijgen op een aantal lokale netwerken. Daarbij gaat het om de vraag hoe deze netwerken functioneren, wie welke rollen vervullen in deze netwerken, en welke aanknopingspunten er zijn voor effectieve interventies op het netwerk.

Over de resultaten van beide deelonderzoeken zullen we in de loop van het project Criminele Aanwas rapporteren.

³³ Wit, de N., Jong, de J.D., Mulder, E. (2019).

Bijlage 1: Methodische verantwoording

Literatuurlijst

- » Bandura, A. (2002). Social cognitive theory in cultural context. *Applied Psychology*, 51(2), 269-290.
- » Boer, H. (2019, 28 oktober). 'Drugscriminelen ronselen jongeren op school: 'Het gebeurt overal'. RTL Nieuws. Geraadpleegd van Drugscriminelen ronselen jongeren op school: 'Het gebeurt overal' | RTL Nieuws
- » Bruinsma, M., Ceulen, R. & Spapens, T. (2018). Instromen in ondermijnende misdaad; kennisdocument vroegsignalering (jonge) instromers in criminele netwerken. Tilburg: Tilburg University
- » Centraal Bureau voor de Statistiek. (2019). Landelijke Jeugdmonitor jongeren en internetgebruik.
- » Centrum Kinderhandel Mensenhandel (2020). Dader of slachtoffer? Criminele uitbuiting; verkenning onder Nederlandse scholen.
- » Children's Society, the (2018). Criminal Exploitation: Stages of Recruitment.
- » Drie, D. van. (2017). Motivatie in de ontwikkeling van desistance: Jongvolwassen veelplegers 15 jaar gevolgd. Universiteit Utrecht: proefschrift.
- » Ferwerda, H., Beke, B. & Bervoets E. 'De onzichtbare invloed van bovenlokale criminele netwerken op de wijk'. *Tijdschrift voor de Politie* 2017/79, afl. 9/10, p. 6-11
- » Garage 2020 (2020). Op zoek naar de uitnodiging – onderzoeksfase.
- » GGD Amsterdam (2019). Gezondheid in Beeld 19- t/m 64-jarigen: Factsheet Amsterdamse Gezondheidsmonitor 2018.
- » GGD Hollands Noorden en Onderzoeksbureau Noord-Holland Noord (2019). Jongvolwassenen Monitor Noord-Holland Noord 2019.
- » GGD Kennemerland (2019). Gezondheidsmonitor Jeugd 2019
- » GGD Hollands Noorden (2017). Jeugdmonitor Emovo 2016/2017, Hoe gaat het met de jongeren in Noord-Holland Noord?
- » Kenedy, D.M. & Wong, S. (2009). The High Point Drug Market Intervention Strategy. Center for Crime Prevention and Control John Jay College of Criminal Justice
- » Koppen, M.V. van, Geest, V.R. van der & Kleemans, E.R. (2017). Doorgroeiers in de misdaad: de criminele carrières en achtergrondkenmerken van jonge daders van een zwaar delict. Apeldoorn: Politie & Wetenschap; Amsterdam: Vrije Universiteit
- » Kruisbergen, E.W., Roks, R.A. & Kleemans, E.R. (2019). Georganiseerde criminaliteit in Nederland: daders verwevenheid en opsporing. Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum
- » Landelijk Informatie en Expertise Centrum (LIEC) (2019). Landelijk beeld van ondermijnende criminaliteit.
- » Loeber, R. en D.P. Farrington (2014). Age-Crime Curve. In: Bruinsma G., Weisburd D. (eds) *Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*. Springer, New York, NY.
- » Lukken, G. (2020, 4 januari). 'De rafelranden van de jeugd van tegenwoordig: waarom jongeren zich laten verleiden tot 'bijbaan' in drugs'. *Eindhovens Dagblad*. Geraadpleegd van De rafelranden van de jeugd van tegenwoordig: waarom jongeren zich laten verleiden tot 'bijbaan' in drugs | Ondernijning | ed.nl
- » Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) Noord-Holland (2018). Regionaal Ondernijningsbeeld Noord-Holland
- » Roks, R. en Broek, van den J. (2017) #HOUHETSTRAAT: straatcultuur op social media? *Tijdschrift over Cultuur en Criminaliteit* 7(3).
- » Servaas, L., Weerman, F. & Fischer, T. (2021). Risico-, versterkende en beschermende factoren voor crimineel gedrag: Een literatuuronderzoek naar de wetenschappelijke stand van zaken. Rotterdam: Erasmus Universiteit

- » Tops, P. & Tromp, J. (2017, 3 juni). 'Jongeren geronseld voor prostitutie of drugshandel: hoe criminele bendes grip hebben op scholen in Nederland'. *De Volkskrant*. Geraadpleegd van Jongeren geronseld voor prostitutie of drugshandel: hoe criminele bendes grip hebben op scholen in Nederland | De Volkskrant
- » Trimbos Instituut en WODC (2020). Nationale Drug Monitor. Jaarbericht 2020
- » Voeten, T. (2021). Drugs: Antwerpen in de greep van Nederlandse syndicaten. Van Halewyck
- » Weerman, F. (2017). Social media en smartphones als verklaring voor de daling in jeugdcriminaliteit? *Justitiële verkenningen*, 47(1), 71-87.
- » Weerman, F. (2019). Criminaliteit, digitalisering en de online sociale wereld: dezelfde processen in een nieuwe sociale context? *Tijdschrift voor Criminologie*, 61(4).
- » Weijers, I. (2020), 'Jonge veelplegers en hun worsteling om te stoppen met criminaliteit. Een vierfasenmodel*'. *Tijdschrift voor Criminologie* 2020(62), 2-3, p. 228-246
- » Weijers, I., Ferwerda, H. & Roks, R. 'Verharding van de jeugdcriminaliteit. Het probleem van de potentiële doorgroeiers'. *Nederlands Juristenblad* 2021, 1, p. 14-20
- » Wit, de N., Jong, de J.D., Mulder, E. (2019). Gewoon Normaal. Het belang van professionele eigenheid in de bejegening van risicjongeren. Brave New Books, Amsterdam.

Cijfers

In dit rapport maken we gebruik van twee soorten data.

Ten eerste data afkomstig van City Deal Zicht op Ondernijning. Deze data is voor iedereen beschikbaar via www.zichtopondernijning.nl.

Ten tweede hebben we politiedata uit BVH gebruikt. In BVH is een uitdraai gemaakt van de registraties met betrekking tot drugscriminaliteit onder jongeren. Daarbij zijn de volgende selectiecriteria gehanteerd:

- » De volgende maatschappelijke klassen
 - o F40 Bezit hard-drugs (lijst 1)
 - o F41 Bezit softdrugs (lijst 2)
 - o F42 Handel e.d. hard-drugs (lijst 1)
 - o F43 Handel e.d. softdrugs (lijst 2)
 - o F44 Vervaardigen hard-drugs (lijst 1)
 - o F45 Vervaardigen softdrugs (lijst 2)
- » Gepleegd door personen die woonachtig zijn in eenheid Noord-Holland
- » In de leeftijd 12 t/m 23 jaar
- » In de rol van verdachte
- » In de periode 2017 t/m 2020

Deze selectie leverde in totaal 1342 registraties van 1046 unieke jongeren op. Op een selectie van 86 politieregistraties die handel van drugs door 12 t/m 19-jarigen betreft, is handmatig nog onderzocht om welk voor drugs het ging, wat de actieradius was en hoe de politie deze feiten op het spoor is gekomen.

Interviews met politie

In totaal zijn er 13 diepte-interviews afgenomen met in totaal 16 politiemedewerkers.

In 8 basisteams zijn interviews gehouden met de Operationeel Expert (OE) Jeugd of de Senior GGP met Jeugd als aandachtsgebied. Daarnaast is nog een teamchef gesproken, een politiekundige, operationeel specialist en 2 respondenten van de Districtsrecherche Zaanstreek Waterland. In de basisteams Den Helder en Haarlemmermeer

zijn geen uitgebreide interviews afgenomen. In Den Helder is met de politie gesproken in het kader van de QuickScan en in Haarlemmermeer heeft de politie deelgenomen aan de focusgroep.

Onderwerpen tijdens de interviews waren:

- » lokale verschijningsvormen van jongeren in de drugscriminaliteit
- » het profiel van deze jongeren
- » initiatieven die al lopen om dit probleem aan te pakken.

QuickScan

Ten behoeve van een QuickScan voor het Ministerie van Justitie & Veiligheid hebben we 19 professionals geïnterviewd. De respondenten waren werkzaam in de gemeenten Den Helder, Haarlem, Velsen en Zaanstad. Zij zijn werkzaam bij de gemeente (8 personen), jongerenwerk (4 personen), politie (3 personen), reclassering (1 persoon), Raad voor de Kinderbescherming (1 persoon), jeugdhulpverlening (1 persoon), onderwijs (1 persoon). Belangrijkste onderwerp tijdens de gesprekken was hoe jongeren toetreden tot de drugscriminaliteit. Daarnaast zijn er vragen gesteld om het eventuele effect van Covid-19 op dit fenomeen in beeld te krijgen.

Focusgroepen

Een belangrijke bron van informatie voor dit onderzoek zijn digitale focusgroepen die we in de volgende 6 gemeenten gehouden hebben: Alkmaar, Beverwijk, Castricum, Haarlemmermeer, Heerhugowaard en Velsen (kern IJmuiden).

Per focusgroep was de AOV-er van de gemeente verantwoordelijk voor de uitnodiging van de deelnemers. Hierbij hebben we ernaar gestreefd om een brede groep professionals uit te nodigen. De samenstelling verschilde per focusgroep, maar vanuit het veiligheidsdomein ging het om medewerkers van de gemeente, handhaving, Openbaar Ministerie, politie, RIEC, Bureau Halt, Zorg- en Veiligheidshuis. Vanuit het zorgdomein ging het om medewerkers vanuit het onderwijs, jongerenwerk, sociaal domein, welzijn, verslavingszorg en sportverenigingen.

Daarnaast heeft in 1 focusgroep een ervaringsdeskundige deelgenomen en in 5 focusgroepen hebben in totaal 9 jongeren deelgenomen om vanuit hun perspectief meer te vertellen over hoe de wereld van drugscriminaliteit er onder de jongeren uit ziet.

In totaal is in de focusgroepen met 80 professionals gesproken, 1 ervaringsdeskundige en 9 jongeren.

Tijdens de focusgroepen kwamen de volgende onderwerpen aan bod:

- » Wie de jongeren zijn in de drugscriminaliteit
- » Op welke manier ze betrokken raken
- » Wat de verschijningsvormen zijn van jongeren in de drugscriminaliteit
- » De rol van sociale media
- » Wat voor mogelijke oplossingen er zijn voor de problematiek.

Met behulp van het programma Mentimeter is er een aantal vragen opgesteld, deze zijn per sessie van ongeveer tweeënhalf uur met elkaar besproken.

Diepte-interviews ervaringsdeskundige jongeren

In Den Helder, Hollandse Kroon en in Alkmaar zijn nog persoonlijke gesprekken gevoerd met ervaringsdeskundige jongeren en hun jongerenwerker. In totaal zijn daarbij nog 6 jongeren gesproken en 4 jongerenwerkers.

DEALEN MET DRUGS

Een verkennend fenomeenonderzoek naar jongeren in de drugscriminaliteit in Noord-Holland

Auteurs

Jolien Terpstra en Arjun Swami-Persaud

Design

Ties de Jong

 Info@nh-sv.nl

 www.nh-sv.nl

 www.dealenmetdrugs.nl